

เอกสารวิชาการ

เรื่องที่ 2

ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
ของเกษตรกรพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Farmers' training needs for native chicken raising knowledge
transfer of farmer in Mae Hong Son province

โดย

อมรินทร์ เดชานุวัตติ

สันติ พรพิพัฒน์สิริ

เลขทะเบียนวิชาการ : 64(2)-0216(5)-061
สถานที่ดำเนินการ : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ระยะเวลาดำเนินการ : พฤษภาคม – ธันวาคม 2563
การเผยแพร่ : เว็บไซต์สำนักงานปศุสัตว์เขต 5
(<http://region5.dld.go.th>)

**ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
ของเกษตรกรพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

อมรินทร์ เดชานูวัติ¹ / สันติ พรพิพัฒน์สิริ² /

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ไก่พื้นเมือง และความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 400 ราย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผสมผสานกับการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์การแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 66) มีอายุเฉลี่ย 45.8 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.50 และระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 33.50 ครอบครัวมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.19 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 54.00 ประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 36.25 อาชีพทำนา/ทำไร่ เกษตรกรร้อยละ 94.75 ใช้เงินทุนตนเองในการลงทุน ประกอบอาชีพ โดยร้อยละ 95.25 เลี้ยงไก่พื้นเมือง ใช้แรงงานในการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 1.7 คน และร้อยละ 66.00 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่บ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.25 โดยเลี้ยงเพื่อการบริโภคถึงร้อยละ 93.25 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เฉลี่ย 18.96 ปี เลี้ยงไก่เฉลี่ยรายละ 63.16 ตัว มีจำนวนพ่อแม่พันธุ์เฉลี่ยรายละ 23.78 ตัว มีการเลี้ยงแบบกึ่งขัง กึ่งปล่อย โดยมีคอกแยกต่างหากจากตัวบ้าน ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์ เกษตรกรเลี้ยงไก่ด้วยอาหารที่หลากหลาย โดยร้อยละ 75.25 เลี้ยงด้วยปลายข้าว/ข้าวโพด/ข้าวเปลือก ให้อาหารไก่วันละ 2 ครั้ง ซึ่งใช้ระบบน้ำประปาในการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 57.25 ไม่ได้มีการทำวัคซีนป้องกันโรค ร้อยละ 91.25 ใช้ยาปฏิชีวนะในการรักษาไก่ เกษตรกรร้อยละ 62.00 มีการจำหน่าย และมีรายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 5,539.2 บาทต่อปี ปริมาณการบริโภคไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 4.55 ตัว/เดือน ซึ่งไก่บ้านเป็นชนิดไก่ที่เกษตรกรนิยมบริโภคมากที่สุดร้อยละ 45.50 มีเหตุผลในการบริโภคไก่พื้นเมืองเนื่องจากมีเนื้ออร่อย/เนื้อไม่ยุ่ย ขนาดของไก่ที่นิยมบริโภคมากที่สุด คือน้ำหนักประมาณ 1.3-1.5 กิโลกรัม ในด้านความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ในระดับต้องการมาก ได้แก่ ความรู้เรื่องพันธุ์ไก่พื้นเมือง ชนิดและสายพันธุ์ไก่พื้นเมือง วิธีการเลือกซื้อ การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง หัวข้อการรักษาสายพันธุ์แท้ และการสร้างลูกผสม ด้านการจัดการอาหารสัตว์ หัวข้อการผลิตอาหารต้นทุนต่ำ นวัตกรรมการผลิตอาหาร การเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์ และการให้อาหารไก่พื้นเมือง การจัดการเลี้ยงดูไก่พื้นเมืองระยะต่างๆ การจัดการด้านการสุขภาพไก่ หัวข้อ หลักการ แนวทางในการจัดการสุขภาพไก่ฟาร์ม การทำวัคซีน และโรคระบาดสัตว์ ปีกและแนวทางในการป้องกันโรค และมีระดับความต้องการปานกลาง ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง หัวข้อ การผสมเทียม โรงเรือนไก่พื้นเมือง การจัดทำบัญชีฟาร์ม/บัญชีรายรับ-รายจ่าย

มาตรฐานฟาร์มสัตว์ปีก การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมือง แบบพื้นบ้าน แบบสากล การตลาดในระดับชุมชน ออนไลน์ ซึ่งวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด คือ วิธีการฝึกอบรม รองลงมาคือ การทัศนศึกษาดูงาน ความต้องการใช้สถานที่มากที่สุดคือ ห้องประชุม อบต. เทศบาล และศาลาประจำหมู่บ้าน จำนวนวันที่ต้องการเฉลี่ย 1.39 วัน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ การผลิตอาหารสัตว์ที่ต้นทุนต่ำ วัตถุดิบอาหารสัตว์บางรายการค่อนข้างหายาก หรือขาดแคลน การขาดแคลนแหล่งต้นพันธุ์สัตว์ที่ดี โดยเฉพาะพ่อแม่พันธุ์ ปัญหาเลือดชิด ปัญหาการสูญเสียในระยะไก่เล็กจากขาดองค์ความรู้หรือขาดการดูแลใส่ใจเพิ่มเติม ขาดการวางแผนการผลิตให้เพียงพอตลอดทั้งปี และเกษตรกรยังไม่พร้อมที่จะให้การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก ดังนั้น การถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ที่เหมาะสม และตรงตามความต้องการของเกษตรกรจะช่วยในการพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรไปสู่ความสำเร็จแบบยั่งยืน

คำสำคัญ : การถ่ายทอดเทคโนโลยี ไก่พื้นเมือง เกษตรกร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทะเบียนวิชาการเลขที่ : 64(2)-0216(5)-061

^{1/}สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน อ.เมืองแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน

^{2/}สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงราย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

**Farmers' training needs for native chicken raising knowledge
transfer of farmer in Mae Hong Son province**

Amarin Dechanuwat^{1/} Santi Pornpipatsiri^{2/}

ABSTRACT

This study aims to investigate the general conditions and demands for native chicken raising knowledge technology transfer of farmer in Mae Hong Son province. A total of 400 samples were collected and analyzed for means and standard deviation incorporated with farmer interview analysis. This study indicated that 66.0% of farmers were male (average age 45.8 years). The amount of farmers graduated from a primary for 34.50% and high school for 33.50%, respectively. The average of family's member was 4.19. Farmers are engaged in livestock farming (54.00%) and agricultural farming for 36.25% and invested in livestock farming by themselves capital (94.75%). Most of farmer raised native chicken (95.25%) with 1.7 labors for working. Most of farmers were not trained for livestock training project. Most of chicken breed raised by farmers was Thai local native chicken accounted for 80.25% for household consumption (93.25%). Farmers had an average chicken raising experience for 18.96 years and the amount of chickens/farm was 63.16 birds with 23.78 birds of parent stock. Chicken were raised in a semi-intensive system and chicken house were separated from home and most farms were not certificated for native chicken farm standard. Chicken diet was used by several materials as broken-milled rice/corn crush/paddy rice (75.25%) with 2 times per day and water supply system was used in farm. For disease prevention, most farmers did not used vaccine for chicken (57.25%) and antibiotics treatments were used in farms (62.00%). Live chickens were sold and earning amount 5,539.2 Baht/year. Average monthly consumption of native chicken meat was 4.55, where local native chicken is now more popular than each other. Thus, consumer liked native chicken meat because of their firm texture which size in range 1.3-1.5 kilograms. The part of knowledge technology transfer demand, high level demand were found in the topic of native chicken breeds, type and line of native chicken/selecting, breeding of native chicken (purebred and crossbred), animal feeding (low cost diet, food production innovation, selecting of raw material and native chicken diet), farm management, sanitary (principle), vaccination and poultry disease. There for, medium level of knowledge

technology transfer demand were found in the topic of breeding (artificial insemination), housing system, farm accounting, livestock farm standards, herbs, meat processing and marketing. In addition, the way to transfer knowledge technology that was the most demanded was training, next was observational study, where transfer place was the meeting room which trained for average 1.39 days. In terms of farmers' problems and obstacles found that some raw material of feedstuff was insufficiently, inbreeding in native chicken, high mortality during starter period, without production plan and farmers did not ready to take livestock farming as a main occupation. Therefore, transferring of appropriate knowledge technology exactly as farmers need could be supported native chicken farming development to sustainable success.

Key words : technology transfer, native chicken, farmer, Mae Hong Son province

Research Paper No. : 64(2)-0216(5)-061

^{1/} Mae Hong Son Provincial Livestock Office, A. Muang Mae Hong Son, Mae Hong Son

^{2/} Chiang Rai Provincial Livestock Office, A. Muang Chiang Rai, Chiang Rai

กิตติกรรมประกาศ

รายงานผลการวิจัย เรื่อง ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเพื่อศึกษาถึงความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะต่างๆ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพด้านการปศุสัตว์และหน่วยงานร่วมอื่นๆ ตลอดจนเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรในการวางแผน การกำหนดรูปแบบ และหลักสูตรการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการจัดการองค์ความรู้ที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริงซึ่งเกษตรกรจะได้รับองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการ จะทำให้เกษตรกรมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายสุชาติ มูลสวัสดิ์ ปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปศุสัตว์อำเภอทุกอำเภอ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้มีส่วนผลักดันให้การดำเนินงานศึกษาวิจัยประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และขอขอบคุณคณะอนุกรรมการวิชาการ สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำในเชิงวิชาการ และให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบรายงานผลงานวิชาการให้มีความถูกต้อง และขอขอบคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีส่วนในการให้ข้อมูลจำเป็นจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

ธันวาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
กรอบแนวคิดการศึกษา	2
ขอบเขตของการศึกษา	3
ระยะเวลาดำเนินการศึกษา	3
ประโยชน์ที่จะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	
พื้นที่ทำการศึกษา	8
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	8
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	9
การวิเคราะห์ข้อมูล	9
การจัดทำรายงานและการเผยแพร่	10
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิจารณ์	
ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	11
ข้อมูลพื้นฐานด้านปศุสัตว์ของเกษตรกร	14
สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร	17
ข้อมูลการบริโภคไก่พื้นเมือง	23
ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	25
แนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	28
ผลการสัมภาษณ์และรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง	29
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	33
ข้อเสนอแนะ	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	36
ภาคผนวก	39
แบบสอบถาม	40

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	11
ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานด้านปศุสัตว์ของเกษตรกร	14
ตารางที่ 3 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร	17
ตารางที่ 4 ข้อมูลการบริโภคไก่พื้นเมืองของเกษตรกร	23
ตารางที่ 5 ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	25
ตารางที่ 6 แนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	28

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประชาชนนิยมรับประทานไก่พื้นเมืองกันมาก แต่พบว่าปริมาณไก่พื้นเมืองยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดหรือการบริโภค ทั้งนี้เพราะผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในชนบทโดยทั่วไป ใช้วิธีการเลี้ยงแบบปล่อยให้ไก่พื้นเมืองหากินเองตามธรรมชาติ และเลี้ยงเป็นจำนวนน้อยให้อาหารบ้างเป็นครั้งคราว จึงทำให้ไก่พื้นเมืองเจริญเติบโตช้า และตายเป็นจำนวนมาก ทั้งเกิดจากโรคระบาดและการจัดการฟาร์มที่ไม่ดี ถึงแม้ว่าไก่พื้นเมืองจะมีลักษณะเด่น คือ เลี้ยงง่าย มีความต้านทานโรคสูง เนื้อเป็นที่นิยมรับประทาน เพราะมีรสชาติดี ดังนั้น หากผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีการศึกษาวิธีการเลี้ยงให้เข้าใจ พร้อมทั้งมีการดูแลป้องกันรักษาการเกิดโรคต่างๆ จะทำให้ผลผลิตไก่พื้นเมืองดีขึ้น สามารถจำหน่ายได้ราคาดี เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้กับผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ไก่พื้นเมืองยังช่วยให้ธรรมชาติมีความสมดุลในระบบไร่นา โดยการช่วยจิกกินแมลงที่ทำลายต้นพืชผลทางการเกษตร (สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์, 2562)

ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีไก่พื้นเมืองจำนวน 667,067 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยง 17,053 ราย โดยเป็นเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองไม่เกินรายละ 100 ตัว คิดเป็น 96.3% ของผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองทั้งหมด (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2563) ปัจจุบันเกษตรกรมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองกระจายในพื้นที่ทั้ง 7 อำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยอำเภอที่มีเกษตรกรเลี้ยงไก่พื้นเมืองมากที่สุดคือ อำเภอแม่สะเรียง ถัดมาคือ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน สบเมย แม่ลาน้อย ปางมะผ้า ปาย และขุนยวม โดยมีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง 5,029 ราย, 2,504 ราย, 2,399 ราย, 1,837 ราย, 1,748 และ 1,465 ราย ตามลำดับ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2563) เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ยังคงเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมและยังไม่พร้อมที่จะยึดเป็นอาชีพหลัก เกษตรกรยังไม่สามารถแข่งขัน หรือสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรยังมีปัญหาด้านการสร้างโรงเรือน การตายของลูกไก่ระยะเล็ก ลูกไก่ตัวเล็กไม่แข็งแรง อัตราการฟักออก การเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงต่ำ ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมืองสูง ฯลฯ ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ องค์ความรู้ด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ ด้านโรงเรือน ด้านอาหารและการให้อาหาร ด้านการจัดการและด้านการสุขาภิบาลและการป้องกันโรค เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกรอ้างอิงตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง และพัฒนายกระดับขีดความสามารถรูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองสู่ฟาร์มปลอดโรคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาถึงความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรอบแนวคิดการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ ลักษณะพื้นฐานครอบครัว ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้จากภาคเกษตร ตำแหน่งทางสังคม ชนิดสัตว์ที่เลี้ยง ประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์ จำนวนแรงงาน การรับรู้ข่าวสารการเกษตร ข้อมูลพื้นฐานด้านปศุสัตว์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร และข้อมูลการบริโภคไก่พื้นเมืองของเกษตรกร
2. ข้อมูลความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ได้แก่ ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ ด้านโรงเรือน ด้านการจัดการอาหาร ด้านการจัดการดูแลสัตว์ ด้านการสุขาภิบาลและการป้องกันโรค การจัดทำบัญชีฟาร์ม บัญชีรายรับ-รายจ่าย มาตรฐานฟาร์มสัตว์ปีก การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การแปรรูป การตลาด แนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแก่เกษตรกร รวมทั้งข้อมูลปัญหา/อุปสรรคในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น
3. ข้อมูลการสัมภาษณ์และรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ทัศนคติของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต่ออาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การปรับปรุงพันธุ์ ระบบการเลี้ยงและการจัดการโรงเรือน ระบบมาตรฐานฟาร์มไก่พื้นเมือง การจัดการด้านอาหาร ระบบการตลาดไก่พื้นเมือง ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และข้อเสนอแนะในการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

ตัวแปรอิสระ

- ลักษณะพื้นฐานครอบครัว
- ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- รายได้จากภาคเกษตร
- ตำแหน่งทางสังคม
- จำนวนแรงงาน
- การรับรู้ข่าวสารการเกษตร
- ข้อมูลพื้นฐานด้านปศุสัตว์ของเกษตรกร
- สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร
- ข้อมูลการบริโภคไก่พื้นเมือง

ตัวแปรตาม

- ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง
- ด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์
- ด้านโรงเรือน
- ด้านอาหารและทำให้อาหาร
- ด้านการจัดการดูแล
- ด้านการสุขาภิบาลและการป้องกันโรค
- ด้านการแปรรูป
- ด้านการตลาด

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่ทั้ง 7 อำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 400 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสำรวจ โดยนำแบบสัมภาษณ์ มาเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ ด้านโรงเรือน ด้านอาหาร และการให้อาหาร ด้านการจัดการ ด้านการสุขาภิบาลและการป้องกันโรค ข้อมูลปัญหา หรืออุปสรรคในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

เมื่อทราบความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรแล้ว จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพด้านการปศุสัตว์ และหน่วยงานร่วมอื่นๆ สามารถกำหนดรูปแบบและหลักสูตรการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการจัดการองค์ความรู้ที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง และเมื่อเกษตรกรได้รับองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการ จะทำให้เกษตรกรมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

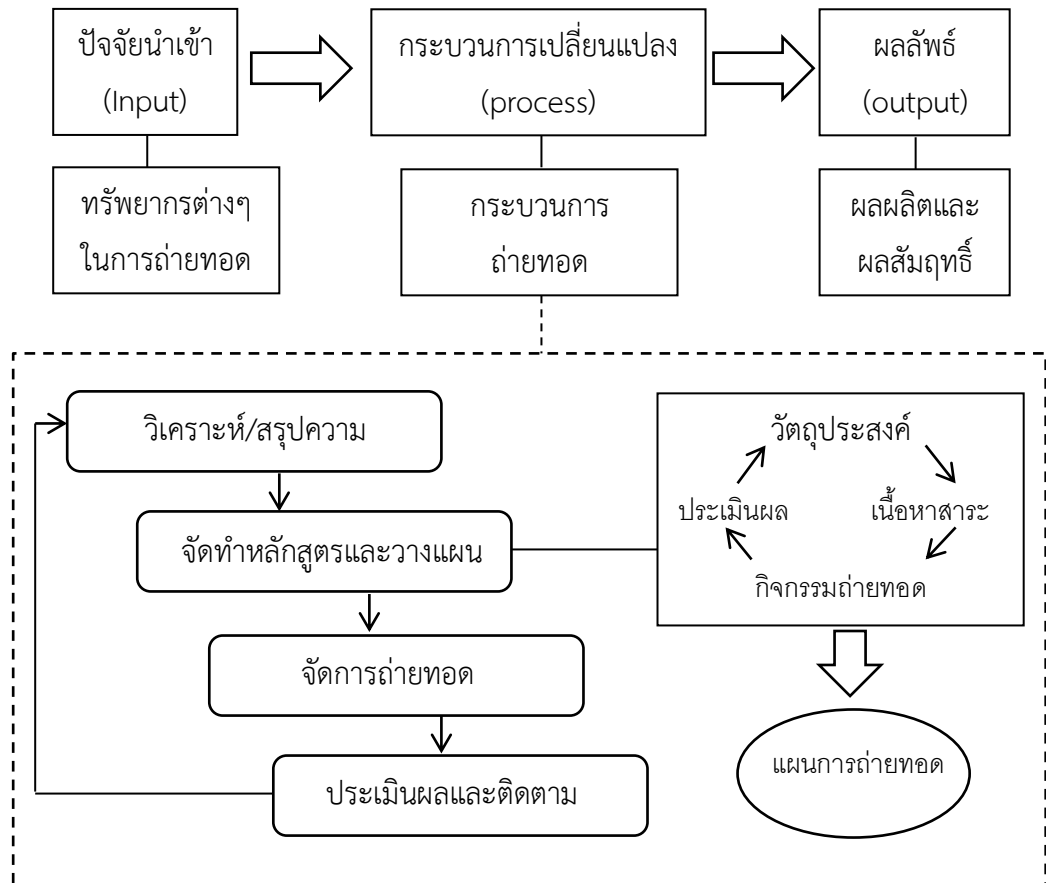
ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการระหว่างเดือน พฤษภาคม 2563 – ธันวาคม 2563

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การบริหารจัดการในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรจึงควรจะต้องพิจารณาทั้งกระบวนการว่ามีขั้นตอนและภารกิจที่จะต้องกระทำอะไรบ้าง ซึ่งกระบวนการในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ได้นำแนวคิดเรื่องกระบวนการฝึกอบรมและระบบการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ดังภาพที่ 1 ดังนี้

เทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรมีหลายวิธีการ เช่น การฝึกอบรม และการอภิปราย เป็นต้น แต่เทคนิคที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างสูงในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร คือ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงาน เนื่องจากเกษตรกรได้เห็นของจริง และได้ปฏิบัติกับตนเอง ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่รวดเร็ว และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (สิริวัฒน์, 2553)

ไถ่บ้านหรือไถ่พื้นเมือง มีรูปร่างแบบไถ่ชน ตัวผู้มีสีต่างๆ หลายสี แต่โดยทั่วไปมีสีขนสีดำเป็นพื้นฐาน มีสร้อยคอสีแดงหรือสีเหลือง สีเขียวลายหรือประจุดู ขณะที่ไถ่ตัวเมียมีสีขนดำเป็นส่วนใหญ่ แต่อาจมีสีอื่นแซมบ้าง เช่น เหลือง แดง ลาย เป็นต้น (วรวิทย์, 2545) ไถ่บ้านนั้นนิยมเลี้ยงไว้ตามบ้าน

เพื่อนำมาบริโภคเนื้อและไข่ บ้างก็เอาไข่ขายด้วย แต่หลายบ้านมักจะเลี้ยงไว้โดยวิธีปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติตลอดเวลา ไม่มีการกักบริเวณไข่ไว้ดูแล ทำให้ไก่อาจจะสูญหายไป แต่ไก่บ้านนั้นเป็นไก่ที่ออกไข่ได้น้อยเฉลี่ยประมาณ 60-70 ฟองต่อปี ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงนิยมเลี้ยงไก่บ้านเพื่อทานเนื้อมากกว่า

ไก่แม่ฮ่องสอนที่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีลักษณะประจำพันธุ์ ดังนี้ เพศผู้ มีขนคอและหลังสีเหลืองแดงเข้ม ขนลำตัวและหางมีสีดำ มีปุยขนที่โคนหาง หงอนจักร ใบหน้าแดง แข็งและปากมีสีดำหรือเทา มีขนตุ่มหูสีเหลือง ผิวหนังขาวอมแดง ในขณะที่เพศเมีย มีขนลำตัวสีน้ำตาลกระเหลือง หรือสีน้ำตาลลายป่าทั้งตัว หงอนจักร ใบหน้าแดง ปากและแข้งสีดำหรือเทาหรือน้ำตาล มีขนตุ่มหูสีเหลือง ผิวหนังขาวอมแดง และมีลักษณะทางเศรษฐกิจ ดังนี้ น้ำหนักตัว 918.11 ± 132.55 กรัม เพศผู้ (อายุ 20 สัปดาห์) น้ำหนักตัวเฉลี่ย 1,100 กรัม เพศเมีย น้ำหนักตัวเฉลี่ย 880 กรัม ไข่ไขฟองแรกเมื่ออายุ 159.67 ± 37.34 วัน (เฉลี่ย 160 วัน) ไข่ฟองแรกมีน้ำหนัก 27.18 ± 2.45 กรัม น้ำหนักตัวที่อายุจำหน่าย 20 สัปดาห์ เท่ากับ 986.41 ± 143.77 กรัมและผลผลิตไข่ 12 เดือน เท่ากับ 81.94 ± 41.48 ฟอง/ตัว (ไข่เฉลี่ย 82 ฟอง ต่อตัวต่อปี) สามารถฟักไข่และเลี้ยงลูกได้เอง โดยไก่แม่ฮ่องสอนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งเพื่อการบริโภค การจำหน่ายสร้างรายได้ เลี้ยงเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ หรือสามารถเลี้ยงเป็นไก่ล่อหรือต่อไก่ป่าได้อีกด้วย (สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์, 2562; สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2562)

ไก่ฟ้าหลวง (Fah Luang Chicken) ไก่ฟ้าหลวง เป็นไก่พื้นเมืองในท้องถิ่นที่ชาวเขาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เลี้ยงกันในหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตที่สูง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กรมปศุสัตว์ได้วิจัยฝูงไก่พันธุ์นี้ มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 พร้อมกับไก่ชี้ฟ้าและไก่แม่ฮ่องสอน โดยได้รับการสนับสนุนทุนจากมูลนิธิโครงการหลวง มีลักษณะประจำพันธุ์ ดังนี้ เพศผู้ มีขนสร้อยคอและหลังสีเหลืองเข้มหรือน้ำตาลแดง ขนลำตัวและหางมีสีดำ หงอนจักร ขอบตา ปาก แข็ง ผิวหนังและเนื้อมีสีดำ ในขณะที่เพศเมีย มีขนลำตัว และหางสีดำ มีขนสร้อยคอสีเหลืองเข้มหรือน้ำตาลแดง หงอนจักร ขอบตา ปาก แข็ง เนื้อ และผิวหนังมีสีดำ ซึ่งไก่จะลักษณะสำคัญทางเศรษฐกิจ ดังนี้ อายุเมื่อให้ไข่ฟองแรก 158 - 198 วัน น้ำหนักตัวเมื่อให้ไข่ฟองแรก 1,267 - 1,786 กรัม น้ำหนักตัวเมื่ออายุ 16 สัปดาห์ 917 - 1,311 กรัม ผลผลิตไข่ 45 - 141 ฟอง/ปี (สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์, 2562)

ไก่ชี้ฟ้า (Chee Fah Chicken) เป็นไก่พื้นเมืองในท้องถิ่นที่ชาวไทยภูเขาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง, อำเภอเถิง, อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เลี้ยงกันในหมู่บ้านต่างๆในเขตที่สูง ไก่ชี้ฟ้าจะมีราคาสูงกว่าไก่พื้นเมืองทั่วไป โดยจะขายได้ในราคากิโลกรัมละ 100 ถึง 150 บาทขึ้นไป เป็นที่นิยมบริโภคของชาวเขาในท้องถิ่น และยังสามารถส่งไปขายยังดอยแม่สะลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำหรับปรุงเป็นอาหารแก่นักท่องเที่ยว มีลักษณะประจำพันธุ์ ดังนี้ เพศผู้ มีขนลำตัว-หางสีดำหรือน้ำเงินเข้ม ขนสร้อยคอ-หลังสีเหลืองอ่อน หงอนจักร ขอบตา-ปาก-แข้ง-ผิวหนัง-เนื้อสีดำ

ในขณะที่เพศเมีย มีขนลำตัว-หางสีดำ สร้อยคอสีเหลืองอ่อน หงอนจักร มีขอบตา ปาก แข็ง ผิวหนังเนื้อสีดำ และมีลักษณะทางเศรษฐกิจ ดังนี้ อายุเมื่อให้ไข่ฟองแรก 178 วัน น้ำหนักตัวเมื่อให้ไข่ฟองแรก 1.52 กิโลกรัม น้ำหนักไข่ 34.69 กรัม ผลผลิตไข่ 84 ฟอง/แม่/ปี น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ เพศผู้ 2.23 กิโลกรัม เพศเมีย 1.65 กิโลกรัม โดยจุดเด่น มีขนสร้อยคอสีเหลืองอ่อนสวยงาม เหมาะที่ใช้เป็นพันธุ์ที่เลี้ยงในท้องถิ่นพื้นที่สูง หนึ่งเนื้อมีสีดำ (สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์, 2562)

ไก่ลูกผสมพื้นเมือง (Native crossed) เป็นไก่ที่เกิดจากการผสมข้าม ที่ใช้พ่อพันธุ์เป็นไก่พื้นเมือง แม่พันธุ์เป็นไก่กึ่งไข่กึ่งเนื้อ เช่น ไก่โรดไอส์แลนด์เรด ไก่บาร์พลิมัทหรือค ไก่เซียงไฮ้ โดยมีสายเลือดของไก่พื้นเมืองในลูกผสมอย่างน้อย 50 เปอร์เซ็นต์ จุดประสงค์เพื่อให้ได้ไก่ลูกผสมที่ใกล้เคียงกับไก่พื้นเมือง ทั้งลักษณะภายนอก สีขน และรสชาติของเนื้อ แหล่งที่เลี้ยงพบทั่วไปในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ทั้งเพศผู้และเพศเมีย มีขนพื้นลำตัวสีดำ มีสีน้ำตาลแซมเฉพาะลำตัวหรือเฉพาะปลายขน และขนหน้าอก แข็ง ปาก สีเหลือง หรือเหลืองปนดำ หรือดำ ใบหน้าสีแดงหรือแดงปนดำ มีสัดส่วนของลักษณะหงอนจักรในไก่เพศเมีย 5 - 10 เปอร์เซ็นต์ เพศผู้ 15 - 20 เปอร์เซ็นต์ สัดส่วนที่เหลืองเป็นหงอนถั่ว ลักษณะสำคัญทางเศรษฐกิจ มีอัตราการเจริญเติบโตเร็วกว่าไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ ประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหาร (FCR) 3.2 น้ำหนักตัวเมื่ออายุ 12 สัปดาห์ เพศผู้ 1,619 กรัม เพศเมีย 1,263 กรัม (สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์, 2562)

วิโรจน์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาสภาพและความรุนแรงของปัญหาต่าง ๆ ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ในพื้นที่หมู่บ้านบริวารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร พบว่ามีความรุนแรงมากเป็นอันดับหนึ่งคือ ปัญหาการเกิดโรคระบาด โดยเฉพาะโรคอหิวาต์และนิวคาสเซิล ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ทำวัคซีนป้องกันโรคระบาดใกล้เคียงหน้า (ร้อยละ 63.8) และนอกจากนี้ยังไม่ได้ทำการกำจัดพยาธิภายนอกและพยาธิภายใน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเรื่องหมัดและไรมากเช่นกัน ในส่วนของความต้องการความช่วยเหลือนั้น เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานให้การสนับสนุนด้านการทำวัคซีนไก่อย่างสม่ำเสมอเป็นอันดับแรก เพื่อลดจำนวนไก่ตายเนื่องจากโรค รองลงมาเป็นความช่วยเหลือด้านยากำจัดหมัด - ไร ยารักษาโรคไก่ต่าง ๆ พร้อมทั้งพันธุ์ไก่ที่ดี ค่าแนะนำการเลี้ยงไก่อย่างถูกวิธี ตลอดจนคำแนะนำด้านอาหารไก่ เพื่อให้เกษตรกรได้มีความรู้และสามารถขยายการผลิตไก่พื้นเมืองเพิ่มขึ้น จนทำเป็นอาชีพเสริมได้

ปรีชา และวรชัย (2562) ศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดเปิดเทศในประเทศไทย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เคยได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานกรมปศุสัตว์ ทั้งการเยี่ยมชม การแนะนำให้ความรู้การเลี้ยงเปิดเทศ และความรู้เรื่องวัคซีนป้องกันโรค ปัญหาอุปสรรคการผลิตเปิดเทศในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.82 ± 0.64) โดยปัญหาหนักที่สุดคือ อาหารสัตว์ราคาแพง รองลงมาคือด้านการตลาด และต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐมากที่สุดในด้านพันธุ์เปิดเทศ รองลงมาคือการตลาด ส่วนข้อเสนอแนะมีความสอดคล้องกับความต้องการคือเสนอให้ภาครัฐ

สนับสนุนด้านการตลาดมากที่สุด รองลงมาคือด้านราคา เช่น การประกันราคา และกำหนดราคา
มาตรฐาน

นฤมล และเอกสิทธิ์ (2561) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ของเกษตรกร
ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงไก่
พื้นเมืองแบบปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ เนื่องจากเป็นการเลี้ยงแบบดั้งเดิมที่มีการปฏิบัติมานาน มี
การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงทั้งในส่วนโรงเรือน อาหาร และอื่นๆ โดยไม่มีการทำวัคซีน และเมื่อไก่
เจ็บป่วยจะซื้อยา จากร้านขายยาสัตว์มาผสมน้ำให้ไก่กิน ภายหลังจากอบรมการถ่ายทอดองค์ความรู้
ด้านการใช้สมุนไพรเพื่อเลี้ยงไก่พื้นเมือง พบว่าผู้เข้าอบรมเกษตรกรรู้จักสมุนไพรที่สามารถนำมาเลี้ยง
ไก่พื้นเมืองมากขึ้น ทราบถึงรูปแบบในการใช้ ระดับที่ใช้ ตลอดจนสมรรถภาพการผลิต และคุณภาพ
ซากของไก่พื้นเมือง โดยตลอดระยะเวลาการทดลองเลี้ยง ไม่มีการใช้ยาปฏิชีวนะเลย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรที่เลี้ยงไก่บ้าน ไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอน หรือไก่ซึ่ฟ้า หรือไก่ฟ้าหลวง หรือไก่ลูกผสมพื้นเมือง ในพื้นที่ทั้ง 7 อำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการและอุปกรณ์ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย ประชากรในการศึกษาวิจัย การสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ทำการศึกษา

ดำเนินการในพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปางมะผ้า อำเภอปาย อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง ในพื้นที่ 7 อำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง คัดเลือกตัวอย่างโดยการเลือกกลุ่ม

ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 400 ราย ประกอบด้วย เกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน 59 ราย ปางมะผ้า 43 ราย ปาย 41 ราย ขุนยวม 34 ราย แม่ลาน้อย 49 ราย แม่สะเรียง 118 ราย และอำเภอสบเมย 56 ราย

วิธีการสุ่มตัวอย่างจำนวนครัวเรือนที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้สูตร คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง N = จำนวนประชากร e = ความคลาดเคลื่อน (error)

จากข้อมูลศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2563) รายงานว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในปี 2563 จำนวน 17,053 ราย เมื่อแทนค่าในสูตร

$$\text{เมื่อแทนค่าในสูตร} \quad n = \frac{17,053}{1+(17,053)(0.05)^2} = 391$$

จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ถามลักษณะพื้นฐานครอบครัว ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้จากภาคเกษตร ตำแหน่งทางสังคม ชนิดสัตว์ที่เลี้ยง ประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์ จำนวนแรงงาน การรับรู้ข่าวสารการเกษตร ลักษณะคำถามเป็นแบบปิด (Close Ended Question) ประเภทเลือกตอบ และลักษณะคำถามแบบเปิด (Open Ended Question)

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ถาม ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ ด้านโรงเรือน ด้านอาหารและการให้อาหาร ด้านการจัดการ ด้านการสุขาภิบาล และการป้องกันโรค มีลักษณะคำถามแบบเปิด (Open Ended Question) แบบเลือกตอบ และแบบประเมินค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลปัญหา อุปสรรค ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น ถามปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง วิธีการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น มีลักษณะคำถามแบบเปิด (Open Ended Question) และแบบประเมินค่า (Rating Scale)

แบบสัมภาษณ์นี้ เมื่อสร้างเสร็จแล้วจะนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง ครบถ้วน ของคำถาม และคำตอบ ความเป็นปรนัย (Objective) แก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความเข้าใจในการถามตอบ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย และนำมาสร้างแบบสอบถาม
2. โดยการใช้แบบสอบถามที่ทดสอบความถูกต้อง ตรงตามเนื้อหาไปสอบถามเกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 400 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลจากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปและแสดงค่าทางสถิติ ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ปัญหาและอุปสรรค
2. ค่าเฉลี่ย (mean) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำเร็จ และปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในด้านต่างๆ โดยกำหนดคะแนนในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (สุชาติ, 2546)

มีปัญหาน้อยที่สุด/มีผลต่อความสำเร็จน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 1
มีปัญหาน้อย/มีผลต่อความสำเร็จน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ 2
มีปัญหาปานกลาง/มีผลต่อความสำเร็จปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ 3
มีปัญหามาก/มีผลต่อความสำเร็จมาก	ให้คะแนนเท่ากับ 4
ปัญหามากที่สุด/มีผลต่อความสำเร็จมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 5

การแปรผลเกี่ยวกับระดับปัญหาและระดับความสำเร็จของโครงการในด้านต่าง ๆ โดยใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยของแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายหรืออันตรายภาคชั้น โดยกำหนดระดับค่าคะแนนเกณฑ์เฉลี่ยดังนี้ (สุชาติ, 2546)

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	มีปัญหาน้อยที่สุด/มีผลต่อความสำเร็จน้อยที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	มีปัญหาน้อย/มีผลต่อความสำเร็จน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	มีปัญหาปานกลาง/มีผลต่อความสำเร็จปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	มีปัญหามาก/มีผลต่อความสำเร็จมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	ปัญหามากที่สุด/มีผลต่อความสำเร็จมากที่สุด

5. การจัดทำรายงานและการเผยแพร่

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการเขียนรายงานการศึกษาและเผยแพร่ผลการศึกษา

บทที่ 4
ผลการศึกษาและวิจารณ์

จากการศึกษาความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง และเพื่อศึกษาถึงความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์การแสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากร จำนวน 400 ราย ผลการศึกษาแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (n = 400)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- เพศชาย	264	66.00
- เพศหญิง	136	44.00
2. อายุ		
- อายุไม่เกิน 40 ปี	115	28.75
- อายุ 41 – 50 ปี	157	39.25
- อายุ 51 – 60 ปี	102	25.50
- อายุมากกว่า 60 ปี	26	6.50
(อายุเฉลี่ย 45.8 ปี สูงสุด 77 ปี ต่ำสุด 19 ปี)		
3. ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้รับการศึกษา	83	20.75
- ระดับประถมศึกษา	138	34.50
- ระดับมัธยมศึกษา	134	33.50
- ปวช. / ปวส.	24	6.00
- ระดับปริญญาตรี	21	5.25
4. สถานภาพการสมรส		
- โสด	66	16.50
- สมรส	323	80.75
- หม้าย/หย่าร้าง	11	2.75

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ต่อ)

(n = 400)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
5. ตำแหน่งทางสังคม		
- ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	370	92.50
- สมาชิก อบต.	1	0.25
- ผู้ใหญ่บ้าน	3	0.75
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	9	2.25
- กรรมการหมู่บ้าน	9	2.25
- อาสาสมัครรักษาดินแดน	4	1.00
- หมอตำบล	1	0.25
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	3	0.75
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตนเอง)		
- 1 - 3 คน	108	27.00
- 4 - 6 คน	284	71.00
- มากกว่า 6 คน	8	2.00
(เฉลี่ย 4.19 คน สูงสุด 8 คน ต่ำสุด 1 คน)		
7. อาชีพของครอบครัว		
- ทำนา	145	36.25
- ทำไร่	197	49.25
- เลี้ยงสัตว์	216	54.00
- รับจ้าง	104	26.00
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	10	2.50
- อื่น ๆ (ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว)	6	1.50
8. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์		
- ทุนตนเอง	379	94.75
- กู้ยืมจาก	21	5.25
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	20	5.00
- กองทุนหมู่บ้าน	1	0.25

จากตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองร้อยละ 66 เป็นเพศชาย ช่วงอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 39.25 (อายุเฉลี่ย 45.8 ปี สูงสุด 77 ปี ต่ำสุด 19 ปี) ส่วนระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.50 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 33.50 และไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 20.75 เกษตรกร ร้อยละ 80.75 มีสถานภาพสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.50 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีเพียงร้อยละ 2.25 ที่มีตำแหน่งทางสังคม (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครรักษาดินแดน ฯลฯ) ครอบครัวเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกมากที่สุดคือ 4 - 6 คน รองลงมาคือ 1 - 3 คน และมากกว่า 6 คน โดยมีจำนวน ร้อยละ 71.00 27.00 และ 2.00 ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 4.19 คน สูงสุด 8 คน ต่ำสุด 1 คน) เกษตรกรจะมีอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 54.00 ประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 49.25 มีอาชีพทำไร่ ร้อยละ 36.25 อาชีพทำนา ร้อยละ 26.00 อาชีพอื่นๆ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.75 ใช้เงินทุนตนเองในการลงทุนประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์ ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 5.00 กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 0.25 กู้จากกองทุนหมู่บ้าน และรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปีเฉลี่ย 42,190 บาท/ปี โดยแบ่งเป็นรายได้จากภาคเกษตร 21,929 บาท/ปี และนอกภาคเกษตร 20,517 บาท/ปี (รายได้สูงสุด 500,000 บาท กรณีเป็นข้าราชการ มีรายได้ประจำ และรายได้ต่ำสุด 5,000 บาท)

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งการเลี้ยงสัตว์ หรือการทำสวน หรือไร่ นา ซึ่งอาชีพทางด้านเกษตรเป็นอาชีพที่มีการสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ สอดคล้องกับการศึกษาของ ณรงค์และคณะ (2556) ในการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ในระบบธรรมชาติพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรในพื้นที่อำเภอปาย ส่วนใหญ่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน (ปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด) มีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ มีเป้าหมายเลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริม มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง 1-3 ปี และดุซงญอ (2556) ศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตของผู้เลี้ยงไก่พื้นบ้านแบบธรรมชาติ และศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไก่บ้านแบบธรรมชาติ รายงานว่า ผู้เลี้ยงไก่แบบธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 90 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 และประกอบอาชีพทางการเกษตรถึงร้อยละ 70 และนิธิต (2560) ศึกษาความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริ จังหวัดระยอง – ชลบุรี รายงานว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 88) มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด ประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนยางพารา รองลงมาคือ ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เฉลี่ย 11.90 ปี เช่นเดียวกับ อุไรและคณะ (2560) ศึกษากระบวนการผลิตและการตลาดไก่พื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม รายงานว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 65.25 มีอายุระหว่าง 46 - 60 ปี ร้อยละ 43.75 อายุเฉลี่ย 52.37 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาในระดับประถมร้อยละ 67.75 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 78 รองลงมา

เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขายร้อยละ 14.50 และ 5.50 ตามลำดับ ร้อยละ 48.50 มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน รองลงมา มีรายได้ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 42.00 ส่วนใหญ่ประกอบเป็นอาชีพเสริมร้อยละ 99 ใช้แรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 1.72 คน ร้อยละ 76.20 มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมนั้น อยู่คู่กับสังคมชนบทมาอย่างยาวนาน

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานด้านปศุสัตว์ของเกษตรกร

(n = 400)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ชนิดสัตว์ที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- ไก่พื้นเมือง	381	95.25
- ไก่ไข่	11	2.75
- เป็ด	8	2.00
- ไก่เนื้อ	7	1.75
- แพะ - แกะ	1	0.25
- โคเนื้อ	220	55.00
- กระบือ	19	4.75
- สุกร	188	47.00
(เลี้ยงสัตว์ชนิดเดียว 110 ราย 2 ชนิด 139 ราย 3 ชนิด 143 ราย และ 4 ชนิด 8 ราย)		
2. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ (คน)		
- 1 คน	195	48.75
- 2 คน	151	37.75
- มากกว่า 2 คน	54	13.50
3. แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ (คน)		
- เลี้ยงเอง	396	99.00
- จ้างแรงงาน	4	1.00
4. สถานที่เลี้ยงสัตว์อยู่ในเขต		
- นอกเขตชุมชน	251	62.75
- ในเขตชุมชน	149	37.25
5. การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์		
- ไม่เคย	264	66.00
- เคย	136	44.00
(เฉลี่ย 2.1 ครั้ง ต่ำสุด 1 ครั้ง มากสุด 10 ครั้ง)		

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานด้านปศุสัตว์ของเกษตรกร (ต่อ)

(n = 400)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
6. เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพใด		
- ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด	374	93.50
- เป็นสมาชิกกลุ่ม	26	6.50
- กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง	18	4.50
- กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	5	1.25
- กลุ่มแปลงใหญ่ไก่พื้นเมือง	3	0.75
7. การรับรู้ข่าวสารด้านการปศุสัตว์ – การเกษตร		
- ไม่เคยรับรู้ข่าวสาร	23	5.75
- โทรทัศน์	56	14.00
- วิทยุ	14	3.50
- หนังสือพิมพ์	7	1.75
- วารสาร	7	1.75
- การจัดนิทรรศการ	97	24.25
- ป้ายประกาศ	9	2.25
- แผ่นพับ	9	2.25
- เจ้าหน้าที่ของรัฐ	244	61.00
- เพื่อนบ้าน/ญาติ	163	40.75
- อาสาปศุสัตว์	173	43.25
- อินเทอร์เน็ต	50	12.50

จากตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานด้านปศุสัตว์ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมักจะเลี้ยงสัตว์มากกว่า 1 รายชนิดสัตว์ โดยส่วนใหญ่เลี้ยงไก่พื้นเมือง (ร้อยละ 93.25) รองลงมาคือ โคเนื้อ (ร้อยละ 55.00) และสุกร (ร้อยละ 47.00) นอกจากนี้มีการเลี้ยงกระบือ ไก่ไข่ เป็ด ไก่เนื้อ และแพะ-แกะ (ร้อยละ 4.75 2.75 1.75 และ 0.25 ตามลำดับ) จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ เฉลี่ย 1.7 คน ส่วนใหญ่ใช้แรงงาน 1 คน (ร้อยละ 48.75) ถัดมาคือ 2 คน (ร้อยละ 37.75) และมากกว่า 2 คน (ร้อยละ 13.50) ตามลำดับ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 99.00 เลี้ยงสัตว์เอง และร้อยละ 1.00 จ้างแรงงานในการเลี้ยงสัตว์ ในส่วนของการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพนั้น พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.50 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด และเกษตรกรเพียงร้อยละ 6.50 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ร้อยละ 4.50 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 1.25 และกลุ่มแปลงใหญ่ไก่พื้นเมือง ร้อยละ 0.75 ตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 66.00 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยง

สัตว์ และร้อยละ 44.00 เคยเข้ารับการฝึกอบรม (เฉลี่ย 2.1 ครั้ง ต่ำสุด 1 ครั้ง มากสุด 10 ครั้ง) สำหรับพื้นที่เลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.75 อยู่นอกเขตชุมชน ในขณะที่ร้อยละ 37.25 อยู่ในเขตชุมชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารด้านการปศุสัตว์หรือด้านการเกษตรนั้น พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.25) มีการรับรู้ข่าวสารหลากหลายช่องทาง โดยช่องทางที่ใช้ในการรับรู้ข่าวสารมากที่สุดคือ ผ่านทางเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถัดมาคือ ผ่านทางอาสาปศุสัตว์ เพื่อนบ้าน/ญาติ การจัดนิทรรศการ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ ป้ายประกาศ แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ และวารสาร (ร้อยละ 61.00 43.25 40.75 24.25 14.00 12.50 3.50 2.25 2.25 1.75 และ 1.75 ตามลำดับ) จากข้อมูลพบว่าเกษตรกรมีการให้ความสนใจและเล็งเห็นความสำคัญในภาคปศุสัตว์ โดยมีกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่หลากหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ปีก สุกร หรือโค - กระบือ แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการพื้นที่ หรือทรัพยากรในภาคการเกษตร ในส่วนของการรวมกลุ่มนั้น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.50 ยังไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ใดๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรยังไม่ได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ หรือการให้คำแนะนำ การชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อการผลิต และจำหน่าย ทั้งนี้จากข้อมูลการรับรู้ข่าวสารพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารโดยอาศัยเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลในการสื่อสารมีการใช้ช่องทางโซเชียลมีเดีย/สื่อออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารน้อยมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 45.8 ปี ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ในขณะที่กลุ่มผู้เลี้ยงอายุไม่เกิน 40 ปีนั้น มีเพียงร้อยละ 28.75 ประกอบกับความหลากหลายทางอาชีพ และพื้นที่ จึงอาจส่งผลต่อรูปแบบและช่องทางการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร

จากสภาพการเลี้ยงไก่ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรจะมีการเลี้ยงไก่หลากหลายชนิด โดยชนิดของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงมากที่สุด คือ ไก่บ้าน (ไก่พื้นเมืองทั่วไป) (ร้อยละ 80.25) ถัดมาคือ ไก่ลูกผสมพื้นเมือง (ร้อยละ 46.50) และไก่แม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 40.75) นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงไก่กระดุกดำ (ชี้ฟ้าหรือฟ้าหลวง) ร้อยละ 4.00 ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคในครัวเรือนถึงร้อยละ 93.25 เลี้ยงเพื่อการจำหน่ายร้อยละ 32.25 เลี้ยงไว้ดูเพื่อความสวยงามร้อยละ 4.75 และเพื่อเป็นเกมกีฬา (ชนไก่) ร้อยละ 2.75 ซึ่งเกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 18.96 ปี ประสบการณ์มากที่สุด 25 ปี และน้อยที่สุด 1 ปี โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 62.75 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 3 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร (n = 400)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ชนิดไก่พื้นเมืองที่เลี้ยง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- ไก่แม่ฮ่องสอน	163	40.75
- ไก่ลูกผสมพื้นเมือง	189	46.50
- ไก่ซีฟ้า	12	3.00
- ไก่ฟ้าหลวง	4	1.00
- ไก่บ้าน (ไก่พื้นเมืองทั่วไป)	321	80.25
2. วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- บริโภคในครัวเรือน	373	93.25
- จำหน่าย	129	32.25
- เลี้ยงไว้ดูเพื่อความสวยงาม	11	2.75
- เพื่อชนไก่	19	4.75
3. ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (ปี)		
- 1 - 2 ปี	30	7.50
- 3 - 5 ปี	49	12.25
- 6 - 10 ปี	70	17.50
- มากกว่า 10 ปี	251	62.75
(เฉลี่ย 18.96 ปี มากที่สุด 25 ปี น้อยที่สุด 1 ปี)		
4. จำนวนไก่พื้นเมืองที่เลี้ยง (ตัว)		
- 1 - 10 ตัว	15	3.75
- 10 - 20 ตัว	36	9.00
- 21 - 50 ตัว	149	37.25
- 51 - 100 ตัว	151	37.75
- มากกว่า 100 ตัวขึ้นไป	49	12.25
(เฉลี่ย 63.16 ตัว มากที่สุด 300 ตัว น้อยที่สุด 5 ตัว)		
5. จำนวนพ่อแม่พันธุ์ไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในฟาร์ม (ตัว)		
- 1 - 5 ตัว	47	11.75
- 6 - 10 ตัว	93	23.25
- 11 - 20 ตัว	56	14.00
- 21 - 30 ตัว	138	34.50
- มากกว่า 30 ตัวขึ้นไป	66	16.50
(เฉลี่ย 23.78 ตัว มากที่สุด 50 ตัว น้อยที่สุด 3 ตัว)		

ตารางที่ 3 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร (ต่อ) (n = 400)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
6. จำนวนลูกไก่-ไก่รุ่นที่เลี้ยงในฟาร์ม (ตัว)		
- 1 – 20ตัว	113	28.25
- 21 – 50 ตัว	178	44.50
- 51 – 100 ตัว	89	22.25
- มากกว่า 100 ตัวขึ้นไป	20	5.00
(เฉลี่ย 46.77 ตัว มากที่สุด 250 ตัว น้อยที่สุด 6 ตัว)		
7. ลักษณะการเลี้ยงไก่พื้นเมือง		
- เลี้ยงขังคอกตลอดเวลา	8	2.00
- เลี้ยงปล่อยตลอดเวลา	44	11.00
- เลี้ยงกึ่งขังกึ่งปล่อย	348	87.00
(พื้นที่ปล่อย 1-2 ไร่ บริเวณทุ่งนา หรือสวน)		
8. ลักษณะคอก		
- แยกต่างหากจากตัวบ้าน	307	76.75
- อยู่ใต้ถุนบ้าน/ยุ้งข้าว	37	9.25
- ไม่มีคอก	56	14.00
9. อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่		
- ให้อาหารสำเร็จรูป	238	59.50
- ผสมอาหารให้เอง	14	3.50
- ให้เศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือน	102	25.50
- ให้วัตถุดิบเช่น ปลายข้าว/ข้าวโพด/ข้าวเปลือก	301	75.25
หรือวัตถุดิบอื่นๆ ทางการเกษตร		
10. จำนวนครั้งในการให้อาหารไก่ (ครั้ง)		
- จำนวน 1 ครั้ง	56	14.00
- จำนวน 2 ครั้ง	344	86.00
11. แหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงไก่		
- น้ำประปา	277	69.25
- น้ำจากบ่อ-สระน้ำ	123	30.75
12. การทำความสะอาดอุปกรณ์ให้น้ำ – ให้อาหาร		
- ไม่ได้ล้าง	27	6.75
- ล้างทุกวัน	93	23.25
- ล้างเฉพาะกรณีสกปรก	280	70.00

ตารางที่ 3 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร (ต่อ)

(n = 400)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
13. การทำวัคซีนป้องกันโรคสัตว์		
- ไม่ได้ทำ	229	57.25
- ทำวัคซีน	171	42.75
- ND+IB	146	36.50
- ND+IB และ FC	25	6.25
14. การใช้ยา/สมุนไพรในการรักษาโรค หรือบำรุงร่างกายไก่		
- ใชยาปฏิชีวนะ กรณีสัตว์ป่วย	365	91.25
- ใช้สมุนไพร	35	8.75
- บอระเพ็ด กรณีสัตว์ป่วย	23	6.50
- ฟ้าทะลายโจร เสริมภูมิคุ้มกัน	16	4.00
- ไพล ไล้แมลง	7	1.75
15. การจัดการมูลไก่พื้นเมือง		
- นำไปใช้เองภายในภาคเกษตร	381	95.25
- จำหน่ายทั่วไป	39	9.75
(ราคาเฉลี่ย 49.7 บาท/กระสอบ สูงสุด 120 บาท ต่ำสุด 30 บาท)		
16. การได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์		
- ยังไม่ได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐาน	393	98.25
- ได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐาน	7	1.75
- ปี พ.ศ. 2561	3	0.75
- ปี พ.ศ. 2562	1	1.00
17. การจำหน่ายไก่พื้นเมือง		
- ไม่ได้จำหน่าย	152	38.00
- มีพ่อค้ามารับซื้อที่บ้าน	228	57.00
- จำหน่ายภายในชุมชน/เพื่อนบ้าน	20	5.00

เกษตรกรเลี้ยงไก่เฉลี่ยรายละ 63.16 ตัว (มากที่สุด 300 ตัว และน้อยที่สุด 5 ตัว) โดยส่วนใหญ่เลี้ยงไก่พื้นเมืองในช่วง 51 – 100 ตัว (ร้อยละ 37.75 ตัว) รองลงมา 21 – 50 ตัว (ร้อยละ 37.25) มากกว่า 100 ตัวขึ้นไป (ร้อยละ 12.25) ช่วง 10 – 20 ตัว (ร้อยละ 9.00) และช่วง 1 – 10 ตัว (ร้อยละ 3.75) ตามลำดับ มีจำนวนพ่อแม่พันธุ์เฉลี่ยรายละ 23.78 ตัว (มากที่สุดรายละ 50 ตัว และน้อยที่สุดที่ 3 ตัว) โดยมีจำนวนพ่อแม่พันธุ์มากที่สุดในช่วง 21 – 30 ตัว (ร้อยละ 34.50) ถัดมาคือ ช่วง 6 – 10 ตัว (ร้อยละ 23.25) ช่วง 11 – 20 ตัว (ร้อยละ 14.00) มากกว่า 30 ตัวขึ้นไป (ร้อยละ 16.50) และช่วง 1 – 5 ตัว (ร้อยละ 11.75) ในขณะที่จำนวนลูกไก่-ไก่รุ่นที่เลี้ยงในฟาร์มเฉลี่ยรายละ 46.77 ตัว จำนวนมากที่สุดที่ 250 ตัว และน้อยที่สุด 6 ตัว โดยมีจำนวนมากที่สุดในช่วง 21 – 50 ตัว (ร้อยละ 44.50) ถัดมาคือ ช่วง 1 – 20 ตัว (ร้อยละ 28.25) ช่วง 51 – 100 ตัว (ร้อยละ 22.25) และมากกว่า 100 ตัวขึ้นไป (ร้อยละ 5.00) ตามลำดับ ซึ่งอุไรและคณะ (2560) รายงานว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีพ่อแม่พันธุ์ไม่เกินรายละ 5 ตัว (ร้อยละ 56.75) ถัดมาคือฟาร์มขนาดเล็กมีแม่พันธุ์ 6-20 ตัว อาศัยแรงงานในครอบครัวในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เฉลี่ย 1.72 คน

ในส่วนลักษณะการเลี้ยงไก่พื้นเมืองนั้น พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.00) เลี้ยงกึ่งขังกึ่งปล่อย ถัดมาคือ เลี้ยงปล่อยตลอดเวลา (ร้อยละ 11.00) และเลี้ยงขังคอกตลอดเวลา (ร้อยละ 2.00) ซึ่งเกษตรกรมักจะมีการปล่อยไก่พื้นเมืองบริเวณที่อกสวนหรือทุ่งนา โดยมีพื้นที่ปล่อยประมาณ 1 – 2 ไร่/ราย ทั้งนี้เกษตรกรมีคอกแยกต่างหากจากตัวบ้านถึงร้อยละ 76.75 และอยู่ใต้ถุนบ้าน/ยุงข้าว ร้อยละ 9.25 ในขณะที่อีกร้อยละ 14.00 ไม่มีคอกสำหรับสัตว์ปีก ในส่วนของระบบมาตรฐานฟาร์มของเกษตรกรนั้น พบว่าเกษตรกรยังไม่ได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์ถึงร้อยละ 98.25 เกษตรกรเพียงร้อยละ 1.75 ที่ได้รับรองฟาร์มมาตรฐานฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GFM) จากรายงานของ ณรงค์และคณะ (2556) รายงานว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำในพื้นที่อำเภอปายถือครองที่ดินของครัวเรือนตั้งแต่ 0.50 – 52 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ครอบครัว มีขนาดพื้นที่เลี้ยง 100 – 1,600 ตารางวา ขนาดโรงเรือน 8-56 ตารางเมตร จำนวน 1 – 4 หลัง โดยโครงสร้างโรงเรือนจะเป็นไม้ หลังคามุงกระเบื้อง พื้นโรงเรือนเป็นลานดิน ไม่ยกพื้น ด้านนอกของโรงเรือน ใช้ตาข่ายพลาสติกล้อมกันบริเวณเป็นลานกว้าง ให้ไก่ได้คุ้ยเขี่ย และออกกำลัง ด้านบนเปิดโล่ง และจากหลักการเลี้ยงไก่ ในระบบปล่อยหากินตามธรรมชาติ (free range) จะใช้พื้นที่ 7 – 10 ตารางเมตร/ตัว ขึ้นอยู่กับสภาพความสมบูรณ์ของพื้นที่ จะช่วยให้ไก่หาอาหารธรรมชาติได้เอง และदनัยศักดิ์และสายญาติ (2558) ได้ศึกษาสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.0 เลี้ยงไก่ชน มีการเพาะขยายพันธุ์โดยวิธีผสมแบบธรรมชาติ โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไกร้อยละ 62 เป็นโรงเรือนที่แยกจากตัวบ้าน ไม่มีตาข่ายกันนก และร้อยละ 69.5 เลี้ยงเป็นแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย ในขณะที่อุไรและคณะ (2560) รายงานว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดมหาสารคาม เลี้ยงแบบปล่อย

อิสระ ไม่มีรั้วรอบขอบชิดในการป้องกันอันตราย ร้อยละ 58.75 มีโรงเรือน ในขณะที่ร้อยละ 33.75 เลี้ยงใต้ถุนบ้านหรือยั้งฉางข้าว

สำหรับการจัดการด้านอาหารและน้ำนั้น เกษตรกรเลี้ยงไก่ด้วยอาหารที่หลากหลาย โดยร้อยละ 75.25 เลี้ยงด้วยวัตถุดิบทางการเกษตร เช่น ปลายข้าว/ข้าวโพด/ข้าวเปลือก ร้อยละ 59.50 เลี้ยงด้วยอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 25.50 ให้ด้วยเศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือน และร้อยละ 3.50 ผสมอาหารใช้เอง เกษตรกรมีการให้อาหารไก่วันละเฉลี่ย 1.99 ครั้ง โดยร้อยละ 86.00 ให้อาหารไก่วันละ 2 ครั้ง (เช้า - เย็น) และร้อยละ 14.00 ให้อาหารวันละ 1 ครั้ง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.25) เลี้ยงไก่โดยใช้ระบบน้ำประปาในครัวเรือน และร้อยละ 30.75 ใช้น้ำจากบ่อ - สระน้ำสำหรับการเลี้ยงไก่ ซึ่งในระบบการเลี้ยงของเกษตรกร มักจะล้างทำความสะอาดอุปกรณ์ให้น้ำ - ให้อาหารเฉพาะกรณีสกปรก (ร้อยละ 70.00) ร้อยละ 23.25 ล้างทำความสะอาดทุกวัน ในขณะที่ร้อยละ 6.75 ไม่ได้มีการล้างทำความสะอาดอุปกรณ์ให้น้ำ - ให้อาหาร ซึ่งการจัดการด้านอาหารไก่พื้นเมืองของเกษตรกรจากรายงานเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ ณรงค์และคณะ (2556) รายงานว่าพื้นที่โดยรวมที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงไก่ประดู่หางดำหมุนเวียนประมาณ 300 ตัว ในพื้นที่ 500 - 800 ตารางวา ซึ่งส่วนใหญ่การเลี้ยงในจะเป็นพื้นที่สวน และนาข้าว แปลงเล็กที่เกษตรกรใช้ทำนา และปลูกพืชหมุนเวียนอยู่ เกษตรกรมีการทำไร่เป็นอาชีพหลัก ประกอบด้วยการปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด และทุกรั้วเรือน ปลูกต้นกล้วยไว้หัวไร่ปลายนา ดังนั้น จึงสามารถใช้เป็นอาหารเสริมในการเลี้ยงได้ตลอดทั้งปี โดยเกษตรกรมีการใช้ต้นกล้วยหมัก มันสำปะหลังหมัก และข้าวโพดหมักให้ไก่โดยประมาณ 0.5 - 3 กิโลกรัมต่อวัน และเกษตรกรส่วนใหญ่ ใช้เวลาในการเลี้ยงไก่ 1 - 3 ชั่วโมงต่อวัน แต่เกษตรกรยังมีความจำเป็นในการใช้อาหารสำเร็จรูปมาผสมกับมันสำปะหลัง ข้าวโพด รำ และวัตถุดิบอื่นๆ ที่หาได้ในท้องถิ่น ในการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่ประดู่หางดำและไก่ประดู่หางดำขุน เพื่อได้สารอาหารที่ไก่ต้องการให้ครบถ้วน เช่นเดียวกับ ดนัยศักดิ์และสายญาติ (2558) รายงานการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดระยองว่า ภายในโรงเรือนเลี้ยงไก่ของเกษตรกรนั้นมีอุปกรณ์ใส่อาหารและน้ำสำหรับไก่ และเกษตรกรมักให้อาหารไก่พื้นเมืองโดยใช้วัตถุดิบเพียงชนิดเดียว ได้แก่ ข้าวเปลือก และข้าวโพด คิดเป็น ร้อยละ 43.0 และ 65.5 ตามลำดับ

ส่วนการทำวัคซีนป้องกันโรคนั้น พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.25 ไม่ได้มีการทำวัคซีนป้องกันโรค และร้อยละ 42.75 มีการทำวัคซีนป้องกันโรค (นิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบ และอหิวาต์เป็ด - ไก่) โดยเกษตรกรจะมีการทำวัคซีนด้วยตนเอง และบางส่วนอาศัยเจ้าหน้าที่หรืออาสาปศุสัตว์เข้าไปให้การสนับสนุน ในกรณีที่สัตว์ป่วยนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.25 ใช้ยาปฏิชีวนะในการรักษา มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 8.75 ที่มีการใช้สมุนไพรในการเลี้ยง ได้แก่ บอระเพ็ด ฟาฟลายโจร หรือไพล ซึ่งจากข้อมูลนี้ เกษตรกรที่ไม่ได้มีการวัคซีนป้องกันโรค หรือกรณีการพึ่งพาเจ้าหน้าที่ในการช่วยสนับสนุนการทำวัคซีน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรยังไม่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ยังขาดการตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันโรคสัตว์ปีกในฟาร์ม จึงอาจมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคในสัตว์ปีก อันจะส่งผลกระทบต่อความสูญเสียในระบบการเลี้ยงได้ ซึ่งดนัยศักดิ์และสายญาติ (2558)

รายงานการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดระยองว่า เกษตรกรร้อยละ 65.5 มีการป้องกันโรค โดยการทำวัคซีน และพบว่าเมื่อไก่แสดงอาการเจ็บป่วย เกษตรกรร้อยละ 39.7 จะปรึกษากับเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์เป็นหลัก และนิธิต (2560) รายงานเกษตรกรในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริ จังหวัดระยอง - ชลบุรี มีการทำวัคซีนป้องกันโรคถึงร้อยละ 90.7 (นิวคาสเซิล หลอดลมอักเสบ ไข้ตาย และอหิวาต์สัตว์ปีก) มีการกำจัดพยาธิทั้งภายนอกและภายใน โดยในฟาร์ม เกษตรกรใช้ยาแผนปัจจุบันเป็นหลัก เมื่อมีกรณีสัตว์เจ็บป่วยหรือมีปัญหาด้านสุขภาพสัตว์ เกษตรกรจะปรึกษาอาสาปศุสัตว์เป็นหลัก

จากข้อมูลการจำหน่ายไก่พื้นเมืองพบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.00 มีการจำหน่ายโดยมีพ่อค้ามารับซื้อและจำหน่ายในชุมชน ในขณะที่อีกร้อยละ 38.00 ไม่ได้จำหน่าย ทั้งนี้รายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมืองของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ 5,539.2 บาท/ปี (สูงสุด 25,000 และต่ำสุดที่ 600 บาท) และสำหรับการจัดการมูลไก่อันพบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.25 นำไปใช้เองภายในภาคเกษตรของตนเอง ในขณะที่ร้อยละ 9.75 มีการจำหน่ายมูลไก่ในรูปแบบบรรจุกระสอบ ซึ่งราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 49.7 บาท/กระสอบ สูงสุดที่ 120 บาท และต่ำสุด 30 บาท สอดคล้องกับรายงานของ ณรงค์และคณะ (2556) ที่รายงานว่า การเลี้ยงไก่ประดู่หางดำของกลุ่มเกษตรกรสามารถสร้างผลตอบแทนการผลิตแก่เกษตรกร โดยมีรายได้เฉลี่ย 5,314.24 บาท/เดือน จากการผลิต 14,290 ตัว/ปี (น้ำหนักรวม 17,148 กก.) ราคาจำหน่าย 120 บาท/กก. ซึ่งกลุ่มเกษตรกรมีรายได้รวมจากการจำหน่ายผลผลิตทั้งหมด มูลค่า 2,073,848 บาท โดยเป็นรายได้เงินสดที่ได้จากการจำหน่ายไก่อุน 2,057,760 บาท และเป็นรายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) จำนวน 16,087.50 บาท ในขณะที่ ดนัยศักดิ์และสายญาติ (2558) รายงานการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดระยองว่า การขายไก่พื้นเมือง จะขายเป็นไก่มีชีวิต เฉลี่ยกิโลกรัมละ 93.19 บาท และขายเป็นไก่ชนเพศผู้เฉลี่ยตัวละ 2,260.42 บาท ขายไก่เพศเมียเป็นแม่พันธุ์เฉลี่ยตัวละ 1,214.25 บาท จากการจัดการมูลไก่ของเกษตรกรนั้นแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการบริหารจัดการภาคเกษตรของเกษตรกร แสดงถึงความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างกิจกรรมปศุสัตว์และกิจกรรมด้านการเกษตรอื่นๆ ซึ่งสามารถลดต้นทุนในการซื้อปัจจัย (ปุ๋ย) สำหรับนำไปใช้กับพืช หรือสามารถสร้างรายได้แก่เกษตรกรได้

ตารางที่ 4 ข้อมูลการบริโภคไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

(n = 400)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ปริมาณการบริโภคไก่พื้นเมือง (ตัว/เดือน)		
- 1 – 3 ตัว	129	32.25
- 4 – 5 ตัว	170	42.50
- มากกว่า 6 ตัวขึ้นไป	101	25.25
(เฉลี่ย 4.55 ตัว/เดือน ต่ำสุด 2 ตัว มากสุด 8 ตัว)		
2. ชนิดไก่พื้นเมืองที่นิยมบริโภคมากที่สุดลำดับ 1-3		
- ลำดับ 1 คือ ไก่บ้าน (พื้นเมืองทั่วไป)	182	45.50
- ลำดับ 2 คือ ไก่พื้นเมืองลูกผสม	120	30.00
- ลำดับ 3 คือ ไก่แม่ฮ่องสอน	98	24.50
3. ขนาดของไก่ที่นิยมบริโภค		
- น้ำหนักประมาณ 0.6-0.8 กิโลกรัม	16	4.00
- น้ำหนักประมาณ 0.9-1.0 กิโลกรัม	68	17.00
- น้ำหนักประมาณ 1.1-1.2 กิโลกรัม	147	36.75
- น้ำหนักประมาณ 1.3-1.5 กิโลกรัม	167	41.75
- มากกว่า 1.5 กิโลกรัมขึ้นไป	2	0.50
4. แหล่งที่มาของไก่พื้นเมืองที่นำมาบริโภค		
- จากไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงเอง	400	100.0
- ซื้อจากตลาด/ชุมชน/เพื่อนบ้าน	55	13.75
5. เหตุผลในการบริโภคไก่พื้นเมือง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ชนิด)		
- เนื้ออร่อย/เนื้อไม่ยุ่ย	351	87.75
- หาง่าย มีอยู่ทั่วไป	73	18.25
- ราคาถูก	7	1.75
(จำนวน 47 ราย มีเหตุผลในการเลือกบริโภคมากกว่า 1 ข้อ)		

จากตารางที่ 4 ข้อมูลการบริโภคไก่พื้นเมือง พบว่าปริมาณการบริโภคไก่พื้นเมือง (ตัว/เดือน) ของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ 4.55 ตัว/เดือน มากที่สุด 8 ตัว/เดือน และต่ำที่สุด 2 ตัว/เดือน โดยส่วนใหญ่จะมีการบริโภคในช่วง 4 – 5 ตัว/เดือน (ร้อยละ 42.50) รองลงมาคือ ช่วง 1 – 3 ตัว (ร้อยละ 32.25) และมากกว่า 6 ตัวขึ้นไป (ร้อยละ 25.25) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาชนิดไก่พื้นเมืองที่เกษตรกรนิยมบริโภคนั้น ไก่บ้าน (ไก่พื้นเมืองทั่วไป) เป็นชนิดไก่ที่เกษตรกรนิยมบริโภคมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 (ร้อยละ 45.50) ถัดมาลำดับที่ 2 คือ ไก่พื้นเมืองลูกผสม (ร้อยละ 30.00) และลำดับที่ 3

คือ ไก่แม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 24.50) โดยขนาดของไก่ที่นิยมบริโภคมากที่สุด คือน้ำหนักประมาณ 1.3 - 1.5 กิโลกรัม (ร้อยละ 41.75) ถัดมาคือ น้ำหนักประมาณ 1.1 - 1.2 กิโลกรัม (ร้อยละ 36.75) น้ำหนักประมาณ 0.9-1.0 กิโลกรัม (ร้อยละ 17.00) น้ำหนักประมาณ 0.6 - 0.8 กิโลกรัม (ร้อยละ 4.00) และ น้ำหนักมากกว่า 1.5 กิโลกรัมขึ้นไป (ร้อยละ 0.50) ตามลำดับ ทั้งนี้แหล่งที่มาของไก่พื้นเมืองที่บริโภค นั้นมาจากไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงเอง ถึงร้อยละ 100.0 แต่ก็มีเกษตรกรอีกบางส่วนที่มีการซื้อจากตลาด/ ชุมชน/เพื่อนบ้านเพิ่มเติม (ร้อยละ 13.75) ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณการเลี้ยงที่มียังไม่เพียงพอต่อการ บริโภคหรือขาดความต่อเนื่องของปริมาณไก่ในบางช่วงฤดูกาล โดยเกษตรกรมีการบริโภคไก่พื้นเมือง ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลไก่พื้นเมืองมีเนื้ออร่อย/เนื้อไม่ยุ่ย ถึงร้อยละ 87.75 ในขณะที่ร้อยละ 18.25 มี เหตุผลเนื่องจากไก่พื้นเมืองหาง่ายและมีอยู่ทั่วไป และเหตุผลด้านราคาถูก ร้อยละ 1.75 สำหรับ ปริมาณการบริโภคไก่พื้นเมืองของเกษตรกรจากการศึกษานี้เฉลี่ย 4.55 ตัว/เดือน มีค่าที่สูงกว่า รายงานของ อูไรและคณะ (2560) ที่รายงานการบริโภคไก่พื้นเมืองของประชาชนของจังหวัด มหาสารคามที่มีการบริโภคเฉลี่ยเดือนละ 1.33 ตัว/คน ทั้งนี้อาจเนื่องจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพภูมิสังคม การคมนาคมขนส่ง หรือวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่แตกต่างกัน ในขณะที่มีความ สอดคล้องในส่วนของเหตุผลหรือทัศนคติที่ให้ความสำคัญในการบริโภคไก่พื้นเมืองมากที่สุด คือ รสชาติของเนื้อไก่ (เนื้ออร่อย) เป็นหลัก ทั้งนี้มีปัจจัยเกี่ยวข้องที่มีผลต่อความต้องการบริโภคไก่ พื้นเมือง ได้แก่ 1. อัตราการเกิดโรคระบาดในพื้นที่ หากช่วงเวลาที่ต้องใช้ไก่และไก่ของชาวบ้านเกิด โรคระบาด จะทำให้เกิดภาวะขาดแคลน ในขณะที่มีความต้องการไก่สูง 2. การกระจายตัวของจุด จำหน่ายไก่มีชีวิตให้ครอบคลุมพื้นที่ เป็นที่ตั้งของชุมชนได้ เพื่อความสะดวกในการซื้อไก่เพิ่มมากขึ้น 3. ราคาจำหน่ายไก่ที่ต่ำลง โดยเฉพาะไก่ชำแหละ ที่มีคู่แข่งทางตลาด เช่น ไก่เนื้อ ไก่ไขเพศผู้ เป็นต้น ทั้งนี้หากเกษตรกรลดต้นทุนการผลิตได้จะสามารถจำหน่ายชำแหละในราคาที่ต่ำลงได้ อีกทั้งผู้บริโภค จะให้ความสนใจ และหันมาซื้อเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีรสชาติที่ผู้บริโภคพึงพอใจ และ 4. การแปรรูป ผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายในช่วงฤดูท่องเที่ยว (พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์) จะสามารถเพิ่มปริมาณการ จำหน่ายได้มากขึ้น โดยการแปรรูปเป็น ผลิตภัณฑ์ ไก่อบ และไก่ทอดเกลือ เป็นต้น (ณรงค์และคณะ, 2556)

ตารางที่ 5 ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (n = 400)

ความต้องการองค์ความรู้ ด้านต่างๆ	ปัญหาของเกษตรกร (ร้อยละ)			ค่าเฉลี่ยของระดับ ความต้องการ	
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	Mean ± SD	แปล ความหมาย
1. ด้านพันธุ์ไก่พื้นเมือง					
1.1 ชนิดและสายพันธุ์/วิธีการ เลือกซื้อพันธุ์ไก่พื้นเมือง	3.25	38.50	58.25	2.55±0.57	มาก
2. การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง					
2.1 การรักษาสายพันธุ์แท้	3.50	38.00	58.50	2.55±0.58	มาก
2.2 การสร้างลูกผสม	5.50	34.25	60.25	2.56±0.61	มาก
2.3 การผสมเทียมไก่พื้นเมือง	12.50	60.50	27.00	2.14±0.38	ปานกลาง
3. โรงเรือนไก่พื้นเมือง					
3.1 การสร้างโรงเรือนแบบต่างๆ	8.75	56.75	34.50	2.27±0.45	ปานกลาง
4. ด้านการจัดการอาหารสัตว์					
4.1 การผลิตอาหารต้นทุนต่ำ	8.25	42.75	49.00	2.41±0.61	มาก
4.2 นวัตกรรมการผลิตอาหาร	7.50	44.50	48.00	2.40±0.59	มาก
4.3 การเลือกวัตถุดิบอาหาร สัตว์และการให้อาหารไก่พื้นเมือง	7.25	46.25	46.50	2.40±0.57	มาก
5. การจัดการเลี้ยงดูไก่พื้นเมืองระยะต่างๆ					
5.1 ระยะไก่เล็ก-อนุบาล ไก่ รุ่น และไก่พ่อแม่พันธุ์	4.50	56.25	39.25	2.35±0.45	มาก
6. การจัดการด้านการสุขาภิบาล					
6.1 หลักการ/แนวทางในการ จัดการสุขาภิบาลฟาร์ม	3.75	51.50	44.75	2.41±0.50	มาก
7. การทำวัคซีน					
7.1 โปรแกรมและวิธีการทำ วัคซีนในไก่พื้นเมือง	6.75	23.50	69.75	2.63±0.66	มาก
8. โรคระบาดสัตว์ปีกและแนวทาง ในการป้องกันโรค	3.75	28.50	67.75	2.64±0.60	มาก
9. การจัดทำบัญชีฟาร์ม/ บัญชีรายรับ-รายจ่าย	10.00	56.25	33.75	2.24±0.61	ปานกลาง

ตารางที่ 5 ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (ต่อ) (n = 400)

ความต้องการองค์ความรู้ ด้านต่างๆ	ปัญหาของเกษตรกร (ร้อยละ)			ค่าเฉลี่ยของระดับ ความต้องการ	
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	Mean ±	แปล
				SD	ความหมาย
10. มาตรฐานฟาร์มสัตว์ปีก					
10.1 ลักษณะและหลักเกณฑ์ ของระบบมาตรฐานฟาร์มการออก ใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม	11.50	55.00	33.50	2.22±0.47	ปานกลาง
11. การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงไก่	10.50	57.50	32.00	2.21±0.42	ปานกลาง
12. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมือง					
12.1 การแปรรูปแบบ พื้นบ้าน/การแปรรูปแบบสากล	13.50	54.25	32.25	2.19±0.41	ปานกลาง
13. การตลาด					
13.1 การทำการตลาดใน ระดับชุมชน/การตลาดออนไลน์	12.75	53.25	34.00	2.21±0.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 จำแนกความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร โดยให้เกษตรกรเลือกตอบตามตามระดับความต้องการ 3 ระดับ คือ ต้องการมาก ต้องการปานกลาง และต้องการน้อย พบระดับความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ ในระดับต้องการมาก ได้แก่ ความรู้เรื่องพันธุ์ไก่พื้นเมือง ชนิดและสายพันธุ์ไก่พื้นเมือง/วิธีการเลือกซื้อ (2.55 ± 0.57) การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง หัวข้อการรักษาสายพันธุ์แท้ (2.55 ± 0.58) และการสร้างลูกผสม (2.56 ± 0.61) ด้านการจัดการอาหารสัตว์ หัวข้อการผลิตอาหารต้นทุนต่ำ (2.41 ± 0.61) นวัตกรรมการผลิตอาหาร (2.40 ± 0.59) การเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์ และการให้อาหารไก่พื้นเมือง (2.40 ± 0.57) การจัดการเลี้ยงดูไก่พื้นเมืองระยะต่างๆ (2.35 ± 0.45) การจัดการด้านการสุขภาพ หัวข้อ หลักการ/แนวทางในการจัดการสุขภาพฟาร์ม (2.41 ± 0.50) การทำวัคซีน (2.63 ± 0.66) และโรคระบาดสัตว์ปีกและแนวทางในการป้องกันโรค (2.64 ± 0.60) และระดับความต้องการปานกลาง ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง หัวข้อ การผสมเทียม (2.14 ± 0.38) โรงเรือนไก่พื้นเมือง (2.27 ± 0.45) การจัดทำบัญชีฟาร์ม/บัญชีรายรับ-รายจ่าย (2.24 ± 0.61) มาตรฐานฟาร์มสัตว์ปีก (2.22 ± 0.47) การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (2.21 ± 0.42) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมือง แบบพื้นบ้าน/แบบสากล (2.19 ± 0.41) การตลาดในระดับชุมชน/ออนไลน์ (2.21 ± 0.49) ในขณะที่ระดับความต้องการน้อย ไม่พบจากการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์จากปัจจัยต่างๆ ประกอบ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลาย มีการปลูกพืชไร่ ทำสวน หรือเลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงสัตว์มากกว่า 1 รายชนิดสัตว์ อาจส่งผลให้เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้หลายๆ ด้าน เช่น องค์ความรู้ด้านการเลี้ยง การจัดการ เทคนิคต่างๆ ในการเลี้ยงการจัดการด้านไก่พื้นเมือง ประกอบกับความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งช่องทางการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรส่วนใหญ่ นั้น ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ หรืออาสาปศุสัตว์เป็นหลัก และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้เนื่องจากความห่างไกล และทุรกันดารของพื้นที่ จึงส่งผลให้เกษตรกรมีความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีอยู่ในระดับต้องการมากอยู่ ซึ่งระดับความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้จะเน้นหนักในด้านการเลี้ยง การจัดการ ซึ่งเป็นกิจกรรมในระดับต้นน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้สูงขึ้น โดยความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการตลาด หรือการแปรรูป (กิจกรรมในระดับกลางน้ำ และปลายน้ำ) อยู่ในระดับที่มีความต้องการปานกลาง อาจเนื่องจากกิจกรรมการผลิตของเกษตรกรยังไม่ถึงระดับกลางหรือปลายน้ำ ซึ่งผลการศึกษานี้ แตกต่างจากการศึกษาของ นิธิต (2560) ซึ่งศึกษาความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริ จังหวัดระยอง พบว่าเกษตรกรมีความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านไก่พื้นเมือง ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ได้รับการเยี่ยมชมจากเจ้าหน้าที่ทำให้ได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลต่อระดับความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านต่างๆ

จากตารางที่ 6 แนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง พบว่าวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด คือ วิธีการฝึกอบรม รองลงมาคือ การทัศนศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการ และถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ (สื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดีย แผ่นพับประชาสัมพันธ์) ตามลำดับ โดยมีความต้องการร้อยละ 55.50 29.50 8.50 และ 6.50 ตามลำดับ ซึ่งความต้องการใช้สถานที่ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้มากที่สุดคือ ห้องประชุม อบต./เทศบาล (ร้อยละ 52.00) ศาลาประจำหมู่บ้าน (ร้อยละ 20.25) ฟาร์มเกษตรกรตัวอย่าง (ร้อยละ 16.75) และศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี/ศูนย์บริการวิชาการ (ร้อยละ 11.00) สำหรับจำนวนวันที่ต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ของเกษตรกรจำนวนเฉลี่ยที่ 1.39 วัน ความต้องการมากที่สุด 3 วัน และน้อยที่สุด 1 วัน ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 64.00 ต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจำนวน 1 วัน ร้อยละ 32.50 ต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจำนวน 2 วัน และร้อยละ 3.50 ต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจำนวน 3 วัน

ตารางที่ 6 แนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (n = 400)

แนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้	จำนวน	ร้อยละ
1. วิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ที่ต้องการ		
- การฝึกอบรม	222	55.50
- การจัดนิทรรศการ	34	8.50
- การทัศนศึกษาดูงาน	118	29.50
- ถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ (สื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดีย แผ่นพับประชาสัมพันธ์)	26	6.50
2. สถานที่ที่ต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้		
- ศาลาประจำหมู่บ้าน	81	20.25
- ห้องประชุม อบต./เทศบาล	208	52.00
- ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี/ศูนย์บริการวิชาการ	44	11.00
- ฟาร์มเกษตรกรตัวอย่าง	67	16.75
3. จำนวนวันที่ต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้		
- จำนวน 1 วัน	256	64.00
- จำนวน 2 วัน	130	32.50
- จำนวน 3 วัน	14	3.50
(เฉลี่ย 1.39 วัน มากที่สุด 3 วัน น้อยที่สุด 1 วัน)		

จากข้อมูลพบว่า วิธีการฝึกอบรมให้ความรู้โดยเจ้าหน้าที่ หรือวิทยากร เป็นวิธีการเกษตรกรมีความต้องการมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นช่องทางการถ่ายทอดข้อมูล องค์ความรู้หรือการสื่อสารโดยตรงจากผู้ถ่ายทอดสู่เกษตรกร อีกทั้งสามารถสอบถามข้อมูลโต้กลับได้ทันที ซึ่งการฝึกอบรมถือว่าเทคนิคที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างสูงในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร และเป็นแนวทางที่มักนิยมนำมาใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ นอกจากนี้การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงาน ก็เป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างสูงในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรได้เห็นของจริงและได้ปฏิบัติกับตนเอง ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่รวดเร็ว และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (สิริวัฒน์, 2553) จากข้อมูลจำนวนวันในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีของเกษตรกรนั้น ส่วนใหญ่ต้องการที่ระยะเวลา 1 วัน (เฉลี่ย 1.39 วัน) ทั้งนี้อาจเนื่องจากเกษตรกรประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลาย และปัญหาทางด้านการเดินทางคมนาคม/การเดินทาง จึงอาจส่งผลกระทบต่อความสะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรมของเกษตรกรด้วย

ผลการสัมภาษณ์และรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

1. ทักษะคติของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต่ออาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

จากการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความรักและความชอบในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นทุนเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่แม่ฮ่องสอน และชาวบ้านมักนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองอื่นด้วย ไม่ว่าจะเป็นไก่บ้าน ไก่แม่ฮ่องสอน หรือไก่ลูกผสม ทั้งนี้เลี้ยงเพื่อใช้บริโภคเป็นอาหารในครัวเรือน เลี้ยงไว้จำหน่าย สร้างความเพลิดเพลินในแบบไก่สวยงาม หรือเลี้ยงชัน รวมถึงยังเลี้ยงเป็นไก่ล่อหรือต่อไก่ป่า วิธีการเลี้ยงไก่พื้นบ้านของชาวบ้านแห่งนี้เป็นไปตามธรรมชาติควบคู่ไปกับการทำเกษตรกรรม ใช้พืชผักที่ประกอบเกษตรกรรมเป็นอาหาร ใช้บริเวณที่พักเป็นพื้นที่เลี้ยง ไก่พื้นเมืองมีจุดเด่นคือเลี้ยงง่าย กินอาหารตามธรรมชาติ มีความแข็งแรง อดทน ทำให้ผู้เลี้ยงประหยัดต้นทุน จากการที่เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเอง ทำให้ลดรายจ่ายจากการซื้อเนื้อไก่หรือไข่มาบริโภค อีกทั้งยังสามารถจำหน่ายได้ โดยมีพ่อค้าหรือชุมชน/ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงมาซื้อในพื้นที่ ในลักษณะของไก่มีชีวิต ซึ่งทำให้มีรายได้อย่างน้อย 80-120 บาทต่อกิโลกรัม และการที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน บูรณาการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนให้กับชาวบ้านตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อบูรณาการพันธุ์ไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอนที่ขึ้นทะเบียนสัตว์พื้นเมืองประจำถิ่น อันเป็นเอกลักษณ์และความภูมิใจของทางจังหวัด มีการจัดตั้ง “กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอน” ในหลายพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูปสร้างรายได้กลับมามูลชาวบ้าน และมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการวางแผนเลี้ยง จัดบันทึก ควบคุมโรค ตลอดจนการสร้างโรงเรือนที่ได้มาตรฐาน ซึ่งอาจมีการส่งเสริมและสร้างกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์อื่นๆ ในภาคหน้า

2. การปรับปรุงพันธุ์

เกษตรกรมีการวางแผนการผสมพันธุ์ไก่พื้นเมืองโดยอาศัยภูมิปัญญา และประสบการณ์จากการเลี้ยงที่ผ่านมา การสังเกตลักษณะภายนอกที่ปรากฏ ลักษณะที่ผิดปกติไปจากเดิม ประกอบกับกลุ่มเกษตรกรได้รับการฝึกอบรมและจากการค้นคว้าข้อมูลออนไลน์ จึงทำให้สามารถวางแผนการปรับปรุงพันธุ์ภายในฟาร์มได้ ซึ่งมักจะมีการเปลี่ยนพ่อพันธุ์ภายในฝูง หรือสลับพ่อพันธุ์ระหว่างฝูงภายในกลุ่มสมาชิก ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดเลือดชิด ในบางรายที่มีการเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน จะมีการนำไปต่อไก่ป่า ซึ่งไก่ป่าบางตัวจะนำมาสร้างเป็นพ่อพันธุ์ตัวใหม่ในฝูงด้วย แต่ทั้งนี้ทั้งเกษตรกรจะใช้วิธีการจดจำข้อมูลประวัติของไก่เป็นรายตัว ยังไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลประวัติ ข้อมูลรายละเอียดรายตัวของไก่พื้นเมืองพ่อแม่พันธุ์

3. ระบบการเลี้ยงและการจัดการโรงเรือน

จากการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่แยกจากบริเวณบ้านพักที่อยู่อาศัย โรงเรือนมีตาข่ายคลุมล้อมรอบเพื่อกันนกหรือสัตว์อื่นเข้ามารบกวน โรงเรือนมีไฟฟ้าส่องสว่างหรือให้ความอบอุ่นในกรณีจำเป็นต้องกกลูกไก่ โรงเรือนมีที่บังแดด ลม หรือฝน ในโรงเรือนมีรังไข่เพียงพอสำหรับแม่ไก่ มีอุปกรณ์ให้น้ำและอาหาร มีการเปลี่ยนน้ำและทำความสะอาดอุปกรณ์ให้น้ำทุกวัน เปลี่ยนวัสดุรองพื้นอย่างสม่ำเสมอ ดูแลรักษาสุขภาพไก่เป็นประจำ มีการจัดทำโปรแกรมวัคซีนและถ่ายพยาธิ คัดแยกไก่ป่วยเฝ้าสังเกตอาการ เกษตรกรทุกรายมีลานหรือบริเวณปล่อยไก่ให้ ได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ ซึ่งเกษตรกรทุกรายมีการทำความสะอาดโรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ มีการพักเล้าก่อนนำไก่ชุดใหม่เข้ามาเลี้ยง รวมทั้งมีรั้วล้อมรอบบริเวณฟาร์มอย่างชัดเจน

4. ระบบมาตรฐานฟาร์มไก่พื้นเมือง

จากการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พบว่า เกษตรกรสมาชิกของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองทุกรายมีการดำเนินตามขั้นตอนตามระบบ ฟาร์มที่มีระบบป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GFM) ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ และปัจจัยในการปรับปรุงระบบฟาร์มให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบเลี้ยงปล่อยอิสระจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา และเงินทุนของเกษตรกรอีกส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ระบบมาตรฐานการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบเลี้ยงปล่อยอิสระ เน้นให้ไก่สามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้ เช่น การคุ้ยเขี่ยหาเศษอาหาร การไชรังชน การคลุกฝุ่น และการจิกกินพืชหรือแมลง เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่มีพื้นที่เลี้ยงปล่อยแปลงหญ้าหรือลานปล่อย มีต้นไม้หรือร่มเงาเพื่อให้ไก่ได้พักผ่อน โดยมีการปรับเปลี่ยนตามสภาพพื้นที่ของเกษตรกรแต่ละราย ทำให้ไก่มีความเป็นอยู่ตามธรรมชาติและแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ทั้งนี้ระบบ GFM เป็นระบบที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองรายย่อยสามารถปฏิบัติได้ และยังสามารถพัฒนาฟาร์มเลี้ยงไก่พื้นเมืองเข้าสู่ระบบมาตรฐานอื่นต่อไป (GAP หรืออื่นๆ) ทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจและช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการเลี้ยงการจัดการไก่พื้นเมืองที่มีความปลอดภัย เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค และตรงตามความต้องการของตลาด ขณะเดียวกันยังช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดสัตว์ปีก ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตสูงขึ้น ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตดีขึ้นด้วย ทั้งนี้ระบบมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรจะช่วยเพิ่มโอกาส เพิ่มช่องทางการค้าและการตลาดโดยเฉพาะตลาดในระดับสูง ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าการจำหน่ายไก่พื้นเมืองของเกษตรกร และที่สำคัญสามารถรักษาสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองของเกษตรกรไว้ได้อย่างยั่งยืน

5. การจัดการด้านอาหารสัตว์

จากการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พบว่า เกษตรกรทุกรายใช้อาหารที่ทำได้ในท้องถิ่น เพราะหาได้ทั่วไปในพื้นที่ และมีราคาที่ถูก ร่วมกับการใช้อาหารชั้น

เลี้ยงไก่ในระยะอนุบาลถึงระยะไก่อ่อน เมื่อถึงระยะขุน จึงปรับเปลี่ยนมาใช้อาหารในท้องถิ่น เช่น รำ ปลายข้าว หรือข้าวโพด ทั้งนี้กลุ่มได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตอาหารต้นทุนต่ำ สูตรอาหารที่สามารถผสมและผลิตเองได้โดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่และมีราคาต่ำกว่าการใช้อาหารชั้นทางการค้า จึงอาจจะตอบโจทย์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองสำหรับการขุนจำหน่าย ทำให้ไก่โตไวขึ้นกว่าการเลี้ยงด้วยเศษอาหาร นอกจากนี้เกษตรกรในกลุ่มยังมีการจัดทำบริเวณลานปล่อยสำหรับให้ไก่ได้เดิน ออกกำลังกาย และคุ้ยเศษหญ้า แมลง หรืออื่นๆในบริเวณ ซึ่งมักเป็นบริเวณไร่นา หรือสวน

6. ระบบการตลาดไก่พื้นเมือง

จากการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พบว่า เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อจำหน่ายไก่มีชีวิตสำหรับการบริโภคเป็นหลัก ซึ่งช่องทางการจำหน่ายแบ่งเป็น 2 ช่องทาง คือ 1. การจำหน่ายเป็นไก่เนื้อมีชีวิตแก่ชุมชนเพื่อการบริโภค เพื่อใช้สำหรับพิธีกรรม และจำหน่ายเข้าสู่โรงแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ ภายใต้งานนโยบายหรือกิจกรรมของกรมปศุสัตว์ หรือจังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 2. คือ การจำหน่ายในลักษณะของการแปรรูปสินค้าปศุสัตว์ ซึ่งจะเป็นในรูปแบบของไก่ชำแหละ หรือในลักษณะของไก่แปรรูปเป็นอาหารของกลุ่มเกษตรกร หรือผู้ประกอบการ จากการจำหน่ายไก่มีชีวิตของเกษตรกรนั้น สามารถจำหน่ายได้ในราคา 80-120 บาท ต่อกิโลกรัม หรือการจำหน่ายเป็นไก่ต่อ-ไก่ตั้ง ซึ่งมีราคาตั้งแต่ 800-1,500 บาท สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรอย่างน้อยรายละ 10,000 – 20,000 บาทต่อราย (ทั้งนี้ขึ้นกับปริมาณการเลี้ยงของเกษตรกร)

7. ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

จากการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พบว่า ปัญหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรนั้น ประกอบด้วย ปัญหาด้านการเลี้ยง การจัดการ การบริหารจัดการทรัพยากร หรือจากปัจจัยอื่น ดังนี้

- การผลิตอาหารสัตว์ต้นทุนต่ำ แม้ว่ากลุ่มเกษตรกรจะได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตอาหารสัตว์ต้นทุนต่ำ แต่ในบางครั้งวัตถุดิบอาหารสัตว์บางรายการค่อนข้างหายาก หรือขาดแคลน และอาหารผสมที่ผลิตได้ มีความเป็นผงสูง ส่งผลต่อการเลือกกินของสัตว์ได้

- การขาดแคลนแหล่งต้นพันธุ์สัตว์ที่ดี โดยเฉพาะพ่อแม่พันธุ์ เกษตรกรมีความประสงค์ต้องการปรับปรุงสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองให้มีลักษณะที่ดีขึ้น โตไวขึ้น แต่พบว่าในพื้นที่ไม่มีพันธุ์สัตว์ที่ตรงตามความต้องการ

- ปัญหาเลือดชิด เนื่องจากเกษตรกรมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมานาน และได้มีการคัดแยกฝูงรุ่นพ่อแม่หรือรุ่นลูก ปล่อยให้มีการผสมตามธรรมชาติ ก่อให้เกิดอัตราการเกิดเลือดชิดในฝูงเร็วขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพของไข่ หรือลูกไก่ที่ฟักออกมา

- ปัญหาการสูญเสียในระยะไก่อ่อน พบว่า ไก่ฟักไข่แล้วไม่ได้คุณภาพ ลูกไก่มักไม่รอดบ้าง สุขภาพไม่สมบูรณ์บ้าง เพราะปัญหาสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ประกอบกับเกษตรกรยังขาดองค์

ความรู้หรือขาดการดูแลใส่ใจเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการอนุบาลลูกไก่ ไม่มีการเสริมความอบอุ่นเพียงพอ หรือการฝึกให้ลูกไก่กินอาหารเสริม ส่งผลให้มีความสูญเสียในระยะไก่เล็กจำนวนมาก

- การขยายพันธุ์ของสมาชิกกลุ่มยังน้อย เนื่องจากพบปัญหาหลายด้าน ทั้งความรู้ เทคนิค สภาพสิ่งแวดล้อม หรือความพร้อมของตัวเกษตรกรเอง

- ขาดการวางแผนการผลิต เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรไม่ได้มีการเก็บข้อมูลสถิติการบริโภค หรือการจำหน่ายไก่พื้นเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับตลาดในพื้นที่ หรือตลาดภายนอก ให้เพียงพอตลอดทั้งปี ทำให้ไม่มีข้อมูลประกอบการวางแผนการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง ทำให้ขาดโอกาสขาดรายได้ในอาชีพ

- เกษตรกรยังไม่พร้อมที่จะให้การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก ทั้งนี้เนื่องจากประกอบอาชีพที่หลากหลายทางด้านเกษตร มีการปลูกพืชทั้งในส่วนของพืชไร่ พืชสวน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ

จากปัญหาดังที่กล่าวมา แม้เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรจะพบปัญหาในการเลี้ยง แต่ก็สามารถหาแนวทางในการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาเหล่านั้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากมีการศึกษาเจ้าหน้าที่ และมีการหารือกันระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการหาข้อมูลเพิ่มเติมทางอินเทอร์เน็ต ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น จึงสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้

8. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พบว่า การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นสัตว์พื้นเมืองประจำถิ่น อันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดในการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงให้มากขึ้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์แท้ ให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการตลาดในแต่ละด้าน ทั้งในส่วนของตลาดสายพันธุ์แท้ตามอัตลักษณ์ ตลาดไก่สวยงาม/ส่งเสียงขัน หรือการบริโภคในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะ เครื่องมืออุปกรณ์ นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในกระบวนการเลี้ยง เช่น เครื่องสับ/ผสมอาหาร ตู้ฟักไข่ เพื่อช่วยเพิ่มและพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตและการจัดการให้มากขึ้น ขณะเดียวกัน ผู้ผลิตควรคำนึงถึงการลดต้นทุนในทุกขั้นตอนเป็นสำคัญ ตลอดจนการเฝ้าระวังโรคที่มีผลต่อสุขภาพไก่พื้นเมือง ตลอดจนการพัฒนาตลาดรองรับให้ครอบคลุมกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

1. สภาพพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ด้านสภาพการเลี้ยงไก่ของเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 66) มีอายุเฉลี่ย 45.8 ปี มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.50 และระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 33.50 ร้อยละ 80.75 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 92.50 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ครอบครัวมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.19 คน เกษตรกรจะมีอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.00 ประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 49.25 มีอาชีพทำไร่ ร้อยละ 36.25 อาชีพทำนา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.75 ใช้เงินทุนตนเองในการลงทุนประกอบอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อปี 42,190 บาท/ปี แบ่งเป็นจากภาคเกษตร 21,929 บาท/ปี และนอกภาคเกษตร 20,517 บาท/ปี เกษตรกรมักจะเลี้ยงสัตว์มากกว่า 1 ชนิดสัตว์ โดยร้อยละ 95.25 เลี้ยงไก่พื้นเมือง รองลงมาคือ โคเนื้อ (ร้อยละ 55.00) และสุกร (ร้อยละ 47.00) ใช้แรงงานในการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 1.7 คน ร้อยละ 99.00 เลี้ยงสัตว์เอง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.50 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด เกษตรกรร้อยละ 66.00 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์ พื้นที่เลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.75 อยู่นอกเขตชุมชน ร้อยละ 37.25 อยู่ในเขตชุมชน เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.25) มีการรับรู้ข่าวสารหลากหลายช่องทาง โดยช่องทางที่ใช้มากที่สุดคือ ผ่านทางเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 61.00)

1.2. สภาพการเลี้ยงและการจัดการ เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่บ้านมากที่สุด (ร้อยละ 80.25) ไก่ลูกผสมพื้นเมือง (ร้อยละ 46.50) และไก่แม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 40.75) โดยเลี้ยงเพื่อการบริโภคถึงร้อยละ 93.25 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เฉลี่ย 18.96 ปี เลี้ยงไก่เฉลี่ยรายละ 63.16 ตัว มีจำนวนพ่อแม่พันธุ์เฉลี่ยรายละ 23.78 ตัว จำนวนลูกไก่-ไก่รุ่นเฉลี่ยรายละ 46.77 ตัว เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.00) เลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย โดยส่วนใหญ่มีคอกแยกต่างหากจากตัวบ้าน ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์ร้อยละ 98.25 เกษตรกรเลี้ยงไก่ด้วยอาหารที่หลากหลาย โดยร้อยละ 75.25 เลี้ยงด้วยวัตถุดิบทางการเกษตร เช่น ปลายข้าว/ข้าวโพด/ข้าวเปลือก ร้อยละ 59.50 เลี้ยงด้วยอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 25.50 ให้ด้วยเศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือน และ ร้อยละ 3.50 ผสมอาหารใช้เอง ส่วนใหญ่ให้อาหารไก่วันละ 2 ครั้ง (เช้า – เย็น) ใช้ระบบน้ำประปาในการเลี้ยง (ร้อยละ 69.25) มีการล้างทำความสะอาดอุปกรณ์ให้น้ำ/อาหารเฉพาะกรณีสกปรก (ร้อยละ 70.00) เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.25 ไม่ได้มีการทำวัคซีนป้องกันโรค และร้อยละ 42.75 มีการทำวัคซีนนิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบ และอหิวาต์เป็ด – ไก่ เกษตรกรร้อยละ 91.25 ใช้ยาปฏิชีวนะในการรักษาไก่

1.3 การตลาด เกษตรกรร้อยละ 62.00 มีการจำหน่ายโดยมีพ่อค้ามารับซื้อและจำหน่ายในชุมชน มีรายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมืองเฉลี่ยอยู่ที่ 5,539.2 บาท/ปี ร้อยละ 95.25 นำ

มูลไก่ไปใช้เองภายในภาคเกษตร ในขณะที่ร้อยละ 9.75 มีการจำหน่ายมูลไก่ในรูปแบบบรรจุกระสอบ ซึ่งราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 49.7 บาท/กระสอบ ปริมาณการบริโภคไก่พื้นเมืองของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ 4.55 ตัว/เดือน มากที่สุด 8 ตัว/เดือน และต่ำที่สุด 2 ตัว/เดือน ซึ่งไก่บ้านเป็นชนิดไก่ที่นิยมบริโภคมากที่สุด (ร้อยละ 45.50) ถัดมาลำดับที่ 2 คือ ไก่พื้นเมืองลูกผสม (ร้อยละ 30.00) และลำดับที่ 3 คือ ไก่แม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 24.50) โดยขนาดไก่ที่นิยมบริโภคมากที่สุด คือน้ำหนัก 1.3-1.5 กิโลกรัม ถัดมาคือ น้ำหนัก 1.1-1.2 กิโลกรัม มีเหตุผลในการบริโภค คือ เนื้ออร่อย/เนื้อไม่ยุ่ย (ร้อยละ 87.75)

2. เกษตรกรมีระดับความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ในระดับต้องการมาก ได้แก่ ความรู้เรื่องพันธุ์ไก่พื้นเมือง ชนิดและสายพันธุ์ไก่พื้นเมือง/วิธีการเลือกซื้อ (2.55 ± 0.57) การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง หัวข้อการรักษาสายพันธุ์แท้ (2.55 ± 0.58) และการสร้างลูกผสม (2.56 ± 0.61) ด้านการจัดการอาหารสัตว์ หัวข้อการผลิตอาหารต้นทุนต่ำ (2.41 ± 0.61) นวัตกรรมการผลิตอาหาร (2.40 ± 0.59) การเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์ และการให้อาหารไก่พื้นเมือง (2.40 ± 0.57) การจัดการเลี้ยงดูไก่พื้นเมืองระยะต่างๆ (2.35 ± 0.45) การจัดการด้านการสุขาภิบาล หัวข้อ หลักการ/แนวทางในการจัดการสุขาภิบาลฟาร์ม (2.41 ± 0.50) การทำวัคซีน (2.63 ± 0.66) และโรคระบาดสัตว์ปีกและแนวทางในการป้องกันโรค (2.64 ± 0.60) และระดับความต้องการปานกลาง ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง หัวข้อ การผสมเทียม (2.14 ± 0.38) โรงเรือนไก่พื้นเมือง (2.27 ± 0.45) การจัดทำบัญชีฟาร์ม/บัญชีรายรับ-รายจ่าย (2.24 ± 0.61) มาตรฐานฟาร์มสัตว์ปีก (2.22 ± 0.47) การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (2.21 ± 0.42) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมือง แบบพื้นบ้าน/แบบสากล (2.19 ± 0.41) การตลาดในระดับชุมชน/ออนไลน์ (2.21 ± 0.49) วิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด คือ วิธีการฝึกอบรม รองลงมาคือ การทัศนศึกษาดูงาน ความต้องการใช้สถานที่มากที่สุดคือ ห้องประชุม อบต./เทศบาล (ร้อยละ 52.00) และศาลาประจำหมู่บ้าน (ร้อยละ 20.25) จำนวนวันที่ต้องการเฉลี่ย 1.39 วัน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พบว่า ปัญหาต่างๆ ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรนั้น จะพบปัญหาทั้งด้านการเลี้ยง การจัดการ การบริหารจัดการ ทรัพยากร ได้แก่ การผลิตอาหารสัตว์ที่ต้นทุนต่ำ วัตถุดิบอาหารสัตว์บางรายการค่อนข้างหายาก หรือขาดแคลน การขาดแคลนแหล่งต้นพันธุ์สัตว์ที่ดี โดยเฉพาะพ่อแม่พันธุ์ ปัญหาเลือดชิดในฝูงสัตว์ ปัญหาการสูญเสียในระยะไก่เล็กจากขาดองค์ความรู้หรือขาดการดูแลใส่ใจเพิ่มเติม ขาดการวางแผนการผลิตให้เพียงพอตลอดทั้งปี และเกษตรกรยังไม่พร้อมที่จะให้การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงพัฒนาวางแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร
2. การศึกษาถึงกระบวนการสนับสนุนให้ภาครัฐ ชุมชน และเกษตรกรในพื้นที่ประสานความร่วมมือกันในการจัดทำแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

ตลอดจนศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามแผนให้เกิดประสิทธิภาพและความเหมาะสมของชุมชนมากยิ่งขึ้น

3. การศึกษานี้บ่งชี้ให้ทราบถึงเกษตรกรที่ควรมีการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่เป็นไปตามหลักวิชาการ ให้สามารถพัฒนาไปสู่ระบบฟาร์มมาตรฐานไก่พื้นเมืองแบบปล่อย เพื่อสร้างความสำเร็จอาชีพเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างยั่งยืน

4. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกษตรกรรายย่อยสามารถพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้เป็นอาชีพหลัก สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงได้

5. ควรมีการศึกษาถึงระบบการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองตลอดห่วงโซ่การผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตลอดจนการแปรรูปเนื้อไก่พื้นเมืองในแบบต่างๆ รวมทั้งการเชื่อมโยงกลไกการตลาดไก่พื้นเมืองในพื้นที่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์. 2563. ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย ปี 2563. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: https://drive.google.com/file/d/1pVJ94nr8lH3De_lm075GjZ4CsAXpuYkv/view (20 กุมภาพันธ์ 2564)
- ณรงค์ วีรารักษ์ สมพงษ์ พิพัฒน์พงษ์ชัย และประภาสพงษ์ จงชาญสิทธิ. 2556. โครงการ การพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ในระบบธรรมชาติพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- दनัยศักดิ์ เย็นใจ และสายญาติ สีนาค. 2558. การศึกษาสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดระยอง.กรมปศุสัตว์. กรุงเทพฯ.
- ดุขฎี พรหมทัต. 2556. การศึกษาต้นทุนการเลี้ยงไก่พื้นบ้านแบบธรรมชาติ. งานวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. นนทบุรี. 35 หน้า.
- ทะนุพงศ์ กุสุมา ณ อยุธยา. 2562. ปศุสัตว์ร่วมกับชาวบ้านเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน เพื่ออนุรักษ์และเสริมรายได้. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: https://www.technologychaoban.com/livestocktechnology/-article_96832 (10 ธันวาคม 2562)
- นฤมล สมคุณา และเอกสิทธิ์ สมคุณา. 2561. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2): 49-61.
- นิธิต จิตนิยม. 2560. ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยอง-ชลบุรี. วารสารวิชาการปศุสัตว์เขต 5 ปีที่ 17 (ฉบับที่ 1): 1-29.
- ปรีชา บัวทองจันทร์ และวรทัย รอดเรือง. 2562. สภาพการผลิตและการตลาดเป็ดเทศในประเทศไทย. เว็บไซต์กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. <http://extension.dld.go.th/th1/images/stories/2562/research/paper2.pdf> (19 มิถุนายน 2562)
- วรวิทย์ สิริพลวัฒน์. 2545. การเลี้ยงไก่พื้นบ้าน. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.eto.ku.ac.th/neweto/ebook/animal/animal6.pdf> (25 สิงหาคม 2563)
- วิโรจน์ วนาสิทธิชัยวัฒน์ นพวรรณ ชมชัย สมคิด แก้วมีศรี วีระ นรินทร์ และเสาวคนธ์ โรจนสถิตย์. 2549. การปรับปรุงการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านบริวารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 1) สภาพและความรุนแรงของปัญหาต่าง ๆ ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา : www.dld.go.th/nutrition/research_knowledge/RESEARCH/...-/R3503.doc. (25 สิงหาคม 2563)

- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2562. ลักษณะประจำพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://pvlomhs.dld.go.th/webpvlo/wpcontent/uploads/2018/05/native-chicken.pdf> (18 กันยายน 2562)
- สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์. 2562. ไก่ไก่ลูกผสมพื้นเมือง. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://breeding.dld.go.th/th/index.php/2015-07-04-09-39-04/2015-07-04-09-45-02/2015-07-04-09-46-26/2015-07-04-10-41-00/57-native-crossed> (3 ตุลาคม 2562)
- สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์. 2562. ไก่ซี้ฟ้า. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://breeding.dld.go.th/th/index.php/2018-05-16-07-31-15/2018-05-16-07-48-06/2018-05-16-07-58-49/675-2018-05-22-04-03-50> (3 ตุลาคม 2562)
- สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์. 2562. ไก่ฟ้าหลวง. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://breeding.dld.go.th/th/index.php/2015-07-04-09-39-04/2015-07-04-09-45-02/2015-07-04-09-46-26/2015-07-04-10-41-00/64-fah-luang-chicken> (3 ตุลาคม 2562)
- สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์. 2562. ไก่แม่ฮ่องสอน. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: http://breeding.dld.go.th/biodiversity/chm/pvp_chm/provinculture/kai%20mae%20hong%20sorn.html (3 ตุลาคม 2562)
- สิริวัฒน์ กล่อมปัญญา. 2553. ผักตบชวา...ช่วยย่อยอาหารและบำรุงการเจริญเติบโตของสัตว์เลี้ยง (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.rakbankerd.com/agriculture/print.php?id=1392&s=-tblblog> (10 กันยายน 2562)
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2546. ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 12. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- อุไร แสนคุณท้าว ชัชวาล ประเสริฐ และเกษ นนตา. 2560. การศึกษาระบบการผลิตและการตลาดไก่พื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. เอกสารวิชาการเว็บไซต์สำนักงานปศุสัตว์เขต 4. ทะเบียนวิชาการเลขที่ 60(2) - 0316(4) - 028. <http://region4.dld.go.th/webnew/index.php/th/service-menu/research-menu/69-vichakarn-article> (1 มีนาคม 2563)
- เอกพงศ์ มุสิกะเจริญ. 2558. กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยี (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/493971,%208> (3 ตุลาคม 2562)
- Yamane, T. 1973. Statistics : An introductory analysis. New York : Harper & Row.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ โครงการวิจัย
“ความต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร
พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน”

.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

๑. ที่อยู่ เลขที่.....บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จ.แม่ฮ่องสอน
๒. เพศ () ชาย () หญิง เชื้อชาติ.....
๓. อายุ.....ปี ศาสนา.....
๔. จบการศึกษาสูงสุดระดับชั้น
 () ไม่ได้รับการศึกษา () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา () ปวช. / ปวส.
 () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
๕. สถานภาพการสมรส
 () โสด () สมรส () หม้าย / หย่าร้าง
๖. ตำแหน่งทางสังคม (เช่น อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ)
 () ไม่มี () มี ตำแหน่ง.....
๗. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตนเอง)คน
๘. อาชีพหลักของครอบครัว
 () ทำนา () ทำไร่ () เลี้ยงสัตว์ () รับจ้าง () รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 () อื่น ๆ (ระบุ).....
๙. รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปีบาท/ปี แยกเป็น - จากภาคเกษตร.....บาท/ปี
 - นอกภาคเกษตรบาท/ปี
๑๐. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์
 () ทุนตนเอง () กู้ยืมจาก.....
๑๑. ชนิดสัตว์ที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)
 () ไก่พื้นเมือง () ไก่ไข่ () เป็ด () ไก่เนื้อ () แพะ - แกะ
 () โคเนื้อ () โคนม () กระบือ () สุกร () อื่นๆ ระบุ.....
๑๒. ประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์.....ปี
๑๓. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์คน แยกเป็น แรงงานในครอบครัว.....คน จ้าง.....คน
๑๔. เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพใด
 () ไม่ได้เป็น () เป็นสมาชิกกลุ่ม.....
๑๕. ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์หรือไม่
 () ไม่เคย () เคยครั้ง
๑๖. สถานที่เลี้ยงสัตว์อยู่ในเขต () นอกเขตชุมชน () ในเขตชุมชน
๑๗. การรับรู้ข่าวสารด้านการปศุสัตว์ - การเกษตร
 () ไม่เคยรับรู้ข่าวสาร () โทรทัศน์ () วิทยุ () หนังสือพิมพ์ () วารสาร
 () การจัดนิทรรศการ () ป้ายประกาศ () แผ่นพับ () เจ้าหน้าที่ของรัฐ () เพื่อนบ้าน/ญาติ
 () อาสาปศุสัตว์ () อินเทอร์เน็ต () อื่น ๆ ระบุ.....

๑๘. ลักษณะการเลี้ยงดูไก่พื้นเมืองของเกษตรกร (กรณีเลี้ยงไก่พื้นเมือง)

๑๘.๑ จำนวนไก่พื้นเมืองที่เลี้ยง.....ตัว

๑๘.๒ ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองปี

๑๘.๓ ชนิดไก่พื้นเมืองที่เลี้ยง

- () ไก่แม่ฮ่องสอน () ไก่ลูกผสมพื้นเมือง () ไก่ซู่ฟ้า () ไก่ฟ้าหลวง
() ไก่พื้นเมืองทั่วไป () อื่นๆ.....

๑๘.๔ ช่วงอายุของไก่ที่เลี้ยง

- () พ่อแม่พันธุ์.....ตัว น้ำหนักเฉลี่ย.....กิโลกรัม
() ไก่รุ่น..... ตัว น้ำหนักเฉลี่ย.....กิโลกรัม
() ลูกไก่.....ตัว น้ำหนักเฉลี่ย.....กิโลกรัม
() อื่นๆ.....

๑๘.๕ ลักษณะคอก

- () แยกต่างหากจากตัวบ้าน () อยู่ใต้ถุนบ้าน/ยุงข้าว () ไม่มีคอก

๑๘.๖ อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่

- () ให้อาหารสำเร็จรูป ราคา.....บาท/กระสอบ
() ผสมอาหารให้เอง ราคา.....บาท/กิโลกรัม
() ให้เศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือน
() ให้วัตถุดิบเช่น ปลายข้าว/ข้าวโพด หรือวัตถุดิบอื่นๆทางการเกษตร
ปริมาณการให้.....กิโลกรัม/มื้อ
() ในกรณีมีการใช้วัตถุดิบๆ หลายๆชนิดผสมกัน โปรดระบุ
.....
.....

๑๘.๗ จำนวนครั้งในการให้อาหารไก่ วันละครั้ง

๑๘.๘ การทำความสะอาดอุปกรณ์ให้น้ำ - ให้อาหาร

- () ไม่ได้ล้าง () ล้างทุกวัน () ล้างเฉพาะกรณีสกปรก

๑๘.๙ แหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงไก่

- () น้ำประปา () น้ำบาดาล () น้ำจากบ่อ-สระน้ำ () อื่น ๆ ระบุ.....

๑๘.๑๐ การทำวัคซีนป้องกันโรคสัตว์

- () ไม่ได้ทำ () ทำวัคซีน.....

๑๘.๑๑ การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค หรือบำรุงร่างกายไก่

- () ไม่ได้ใช้ () ใช้สมุนไพรชื่อ.....ใช้เพื่อ.....

๑๘.๑๒ วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

- () บริโภคในครัวเรือน () จำหน่าย () เลี้ยงไว้ดูเพื่อความสวยงาม () เพื่อชนไก่

๑๘.๑๓ ลักษณะการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

- () เลี้ยงขังคอกตลอดเวลา () เลี้ยงปล่อยตลอดเวลา () เลี้ยงกึ่งขังกึ่งปล่อย
กรณีเลี้ยงปล่อย โปรดระบุพื้นที่ลานปล่อย..... ตารางเมตร/จำนวนไก่ทั้งหมด
ชนิดของหญ้าที่ปลูกให้ไก่.....จำนวน.....ตารางเมตร

๑๘.๑๔ การจัดการมูลไก่

() จำหน่าย ราคา.....บาท/กระสอบ () นำไปใช้เอง () แก๊สชีวภาพ

๑๘.๑๕ สถานที่จำหน่ายไก่พื้นเมือง

() ไม่ได้จำหน่าย () มีพ่อค้ามารับซื้อที่บ้าน () จำหน่ายที่ตลาด () อื่น ๆ ระบุ.....

๑๘.๑๖ ได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์หรือไม่

() ยังไม่ได้รับ () ได้รับฟาร์มมาตรฐานเมื่อปี.....

๑๘.๑๗ รายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง.....บาท/ปี

๑๙. การบริโภคไก่พื้นเมือง

๑๙.๑ ปริมาณการบริโภคไก่พื้นเมือง จำนวน.....ตัว/เดือน

๑๙.๒ ชนิดไก่พื้นเมืองที่นิยมบริโภค

() ไก่แม่ฮ่องสอน () ไก่ลูกผสมพื้นเมือง () ไก่ซีฟ้า () ไก่ฟ้าหลวง

() ไก่บ้าน (พื้นเมืองทั่วไป) () อื่นๆ.....

๑๙.๓ ชนิดไก่พื้นเมืองที่นิยมบริโภคมากที่สุดลำดับ ๑-๓ (โปรดระบุ)

๑. ไก่พื้นเมืองที่นิยมบริโภคมากที่สุดลำดับ ๑ คือ.....

๒. ไก่พื้นเมืองที่นิยมบริโภคมากที่สุดลำดับ ๒ คือ.....

๓. ไก่พื้นเมืองที่นิยมบริโภคมากที่สุดลำดับ ๓ คือ.....

๑๙.๔ ขนาดของไก่ที่นิยมบริโภค

() น้ำหนักประมาณ ๐.๖-๐.๘ กิโลกรัม () น้ำหนักประมาณ ๐.๙-๑.๐ กิโลกรัม

() น้ำหนักประมาณ ๑.๑-๑.๒ กิโลกรัม () น้ำหนักประมาณ ๑.๓-๑.๕ กิโลกรัม

() อื่นๆ.....

๑๙.๕ แหล่งที่มาของไก่พื้นเมือง

() เลี้ยงเอง () ซื้อจากตลาด () อื่นๆ

๑๙.๖ เหตุผลในการบริโภคไก่พื้นเมือง

() เนื้ออร่อย/เนื้อไม่ยุ่ย () หาง่าย มีอยู่ทั่วไป

() ราคาถูก () อื่นๆ.....

ส่วนที่ ๒ : ความต้องการบริการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงตามความต้องการท่านมากที่สุด

๑. ระดับความต้องการบริการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

องค์ความรู้	ระดับความต้องการบริการถ่ายทอด องค์ความรู้		
	น้อย (๑)	ปานกลาง (๒)	มาก (๓)
1. ด้านพันธุ์ไก่พื้นเมือง			
1.1 ชนิดและสายพันธุ์/วิธีการเลือกซื้อพันธุ์ไก่พื้นเมือง			
2. การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง			
2.1 การรักษาสายพันธุ์แท้			

2.2 การสร้างลูกผสม			
2.3 การผสมเทียมไก่พื้นเมือง			
3. โรงเรือนไก่พื้นเมือง			
3.1 การสร้างโรงเรือนแบบต่างๆ			
4. ด้านการจัดการอาหารสัตว์			
4.1 การผลิตอาหารต้นทุนต่ำ			
4.2 นวัตกรรมการผลิตอาหาร			
4.3 การเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์และการให้อาหารไก่พื้นเมือง			
5. การจัดการเลี้ยงดูไก่พื้นเมืองระยะต่างๆ			
5.1 ระยะไก่เล็ก-อนุบาล ไก่รุ่น และไก่พ่อแม่พันธุ์			
6. การจัดการด้านการสุขาภิบาล			
6.1 หลักการ/แนวทางในการจัดการสุขาภิบาลฟาร์ม			
7. การทำวัคซีน			
7.1 โปรแกรมและวิธีการทำวัคซีนในไก่พื้นเมือง			
8. โรคระบาดสัตว์ปีกและแนวทางการป้องกันโรค			
9. การจัดทำบัญชีฟาร์ม/บัญชีรายรับ-รายจ่าย			
10. มาตรฐานฟาร์มสัตว์ปีก			
10.1 ลักษณะและหลักเกณฑ์ของระบบมาตรฐานฟาร์ม การออกใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม			
11. การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงไก่			
12. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมือง			
12.1 การแปรรูปแบบพื้นบ้าน/การแปรรูปแบบสากล			
13. การตลาด			
13.1 การทำการตลาดในระดับชุมชน/การตลาดออนไลน์			

๑. วิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ที่ต้องการ

- () การฝึกอบรม () การจัดนิทรรศการ () การทัศนศึกษาดูงาน () ถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ
 () วิธีอื่นๆ ระบุ.....

๒. สถานที่ที่ต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้
 () ศาลาประจำหมู่บ้าน () ห้องประชุม อบต./เทศบาล () ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี
 () โรงแรม () ฟาร์มเกษตรกรตัวอย่าง () ไม่ระบุ
๓. จำนวนวันที่ต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้.....วัน

ส่วนที่ ๓ : ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับปัญหาที่พบในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

สภาพปัญหาที่พบ	ระดับปัญหาที่พบในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง				
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
๑. ขาดแคลนพ่อแม่พันธุ์ไก่พื้นเมือง					
๒. อาหารสัตว์มีราคาแพง					
๓. ขาดแคลนแหล่งเงินทุน					
๔. ปัญหาด้านการตลาด					
๕. ถูกพ่อค้ากดราคา					
๖. ปัญหาด้านโรคระบาด					
๗. วัคซีนป้องกันโรคมีราคาแพง					
๘. วัคซีนป้องกันโรคหายาก					
๙. อุปกรณ์ในการเลี้ยงมีราคาแพง					
๑๐. มีปัญหาารบกวนเพื่อนบ้าน					
๑๑. บุคคลในครอบครัวต้องการให้เลิกเลี้ยง					

๑. เมื่อพบปัญหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร
 () หาความรู้และแก้ไขปัญหาเอง () ปรึกษาเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ () ปรึกษาเพื่อนเกษตรกร
 () อื่น ๆ ระบุ.....
๒. ในอนาคตท่านจะเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไปหรือไม่
 () ไม่เลี้ยง () เลี้ยงต่อไปจำนวนเท่าเดิม () เลี้ยงเพิ่มขึ้น () เลี้ยงลดลง () ไม่แน่ใจ
๓. ท่านมีความพึงพอใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแค่ไหน
 () มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์
 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน